

619 / 2
1984

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ISSN 0130—1624

საბავშვო

საბავშვო
№ 9 1984 წ.

გურჯაანის რაიონის სოფელ მელაანის ტრაქტორისტები (მარჯ-
ვნიდან): ჭემალ ბეუანიშვილი და ზურაბ ინანაშვილი.

ფოტო მაღსაზ დათიკაშვილისა.

ქვემოთაა
გეგლირთქა

სსრკ მენარალთა კავშირის შექმნის 50 წლისთავი

საბჭოთა ლიტერატურის განვითარებაში დამსახურებისათვის, კომუნისტურ მშენებლობაში საბჭოთა მწერლების დიდი წვლილისათვის და შექმნის 50 წლისთავთან დაკავშირებით სსრ კავშირის მწერალთა

კავშირი სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის ბრძანებულა-ბით დაჯილდოვდა ხალხთა მეგობრობის ორდენით.

ს უ რ ა თ ე ა: ჯილდოს გადაცემის დროს.

საქმეს, რომელიც ასე შესანიშნავად დაიწყო გორკიმ და მაიაკოვსკიმ, ფადეევმა და შოლოხოვმა, დღეს განაგრძობენ მწერლები და პოეტები, აქტიურად და ნაყოფიერად რომ იღვწიან ჩვენს მრავალეროვნულ ლიტერატურაში. ბუნებრივია, აქ არ მოეყვები სახელებისა თუ კონკრეტული ნაწარმოებების ჩამოთვლას. ვიტყვი მხოლოდ ერთს: ის ახალი ნიჭიერი და ღრმა ქმნილებები, რომლებიც ლიტერატურაში გაჩნდა ამ ბოლო წლებში და აღელვებს საბჭოთა მკითხველს, რომლებზეც ფიქრობს და კამათობს,

უტყუარი დასტურია იმისა, რომ ჩვენს თვალწინ საბჭოთა და, საერთოდ, მსოფლიო კლასიკაში ადვილს იმკვიდრებენ ნაწარმოებები, რომლებიც გასცდება დროის სამანს და ალალმართლად უამბობს ჩვენი დროების შესახებ შთამომავალთ.

ამხანაგ კ. უ. ჩარნაეკოს სიტყვიდან, რომელიც წარმოთქვა სსრკ მწერალთა კავშირის გამგეობის საიუბილეო პლენუმზე 1984 წლის 25 სექტემბერს.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის

ბ რ ძ ა ნ ე ბ უ ლ ე ბ ა

საკვ ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივნის, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის, ორგანის სოციალისტური შრომის გვირის ამხანაგ

კონსტანტინე უსტინის ქე ჩარნაეკოს ლენინის ორდენით და „ნამგალი და უროს“ მესამე ოქროს მედლით დაჯილდოების შესახებ

ლენინური საშინაო და საგარეო პოლიტიკის შემუშავებისა და განხორციელების, სსრ კავშირის ეკონომიკისა და კულტურის განვითარების, თავდაცვისუნარიანობის განმტკიცებისათვის პარტიულ და სახელმწი-

ფო მოღვაწეობაში თვალსაჩინო დამსახურებისათვის, მშვიდობისა და ხალხთა უშიშროების განმტკიცებაში დიდი პირადი წვლილისათვის სკკპ ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივანი, სსრ კავში-

რის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარე, ორგანის სოციალისტური შრომის გვირი ამხანაგი კონსტანტინე უსტინის ქე ჩარნაეკო დაჯილდოვდეს ლენინის ორდენით და „ნამგალი და უროს“ მესამე ოქროს მედლით.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის პირველი მოადგილე

3. კუზნეცოვი.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის მდივანი

თ. მენთეაუზვილი.

მოსკოვი, კრემლი.
1984 წლის 22 სექტემბერი.

შესრულდა მწიარალთა სრულიად საპაპვირო პრილოვის 50 წლის-
თავი. პრილოვა საფუძვლი ჩაუყარა ახალ შემოქმედებით გაერთიანებას — მწიარალთა კავშირს.

სურათზე: მწიარალთა პირველი საპაპვირო პრილოვის მონაწილეთა ერთი ჯგუფი.

წიარალი
ცოდნა

მოსწავლე და სტუდენტი ახალგაზრდობის აღზრდაში გამომწვევტი ადგილი ეთმობა სკოლებისა და პროფტექნიკური სასწავლებლების პედაგოგიურ კოლექტივებს, უმაღლესი სასწავლებლებისა და ტექნიკუმების პროფესორ-მასწავლებელთა შემადგენლობას, მათს პარტიულ ორგანიზაციებს. უნდა ვიღვანოთ, რათა ყველა, ვისაც საქმე აქვს ახალგაზრდობის აღზრდის დიდმნიშვნელოვან ამოცანასთან, აღრმავებდეს თავის ცოდნას, იმაღლებდეს პროფესიულ და იდეურ-პოლიტიკურ დონეს, ბეჯითად მუშაობდეს საკუთარ თავზე. კვლავაც უნდა სრულყოფდეთ საზოგადოებრივი მეცნიერებების, სპეციალური დისციპლინებისა და კურსების სწავლებასა და შესწავლას, ამასთან მთელი ყურადღება დავუთმოთ ჩვენი ახალგაზრდობის მკაფიო მსოფლმხედველური პოზიციის ჩამოყალიბებას.

თითოეული ქაბუკი, თითოეული ქალიშვილი სამშობლოს, თავისი ხალხის ერთგული და თავდადებული სამსახურის ნიმუში უნდა გახდეს!
თითოეული მასწავლებელი, აღმზრდელი მთლიანად უნდა გადასცემდეს ახალგაზრდა თაობას თავის მდიდარ

ცხოვრებისეულ გამოცდილებას და ცოდნას, საუკეთესო სულიერ მისწრაფებებს!

თითოეული კომუნისტი მოვალეა ახალგაზრდობისათვის იყოს მაღალი ზნეობის ეტალონი, ღირსეულად გადასცემდეს მას საბჭოთა ხალხის გამირული მიღწევების ესტაფეტას!

ინყება ახალი სასწავლო წელი. დაე, იგი გახდეს თქვენთვის წარმატებული სტარტი შემეცნების უკიდევანო სამყაროში, ჩვენო ძვირფასო მოსწავლეებო, სტუდენტებო.

ვულოცავთ ახალი სასწავლო წლის დაწყებას ყველას, ვინც თავისი საქმიანობით დაკავშირებულია სკოლასთან — მასწავლებლებს, აღმზრდელებს, საწარმოო სწავლების ოსტატებს, დამრიგებლებს, უმაღლესი სასწავლებლების პროფესორ-მასწავლებელთა შემადგენლობას, მშობლებს.

ცოდნის დღეს გილოცავთ, ძვირფასო მეგობრებო!

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის, საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს, საქართველოს პროფსაბჭოსა და საქართველოს ალკა ცენტრალური კომიტეტის წერილიდან.

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

დროშა
№ 9 (573) სექტემბერი, 1984

ეურნალი გამოდის 1928 წლიდან
ყოველთვიური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და სალიტერატურო-სამხატვრო ჟურნალი

მთავარი რედაქტორი
ხუტა ბერულავა

საქართველოს კა ცკ-ის გამომცემლობა

© „დროშა“, 1984 წ.

საკრედიტო კოლეგია:

გულნარა ბახტაძე (პ/მგ. შლივანი), ნათელა გიორგოიანი, თენგივ გოგოლაძე (მთავარი რედაქტორის მოადგილე), ოთარ ღვინთაშვილი, სერგო ღურთუანი, ვახტანგ ეხვანავა, ოთარ თურქია, დინარა ნოდია (მხატვარ-რედაქტორი), ლადო სულაბერიძე, ილია ტაბაღაძე, ნუგზარ ფოფხაძე, გიორგი ჩარკვიანი, უჩა ჯაფარიძე.

რესპუბლიკის წინსვლასა და გამარჯვებებში თავისი წვლილი შეაქვს სამტრედიის რაიონს. მულტივი წარმატებები სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების გეგმების შესრულებაში, მეცხოველეობაში, მრეწველობაში. ექვსი წელი ზედინედ გამარჯვება სოციალისტურ შეჯიბრებაში და ექვსჯერ საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის, მინისტრთა საბჭოს, პროფკავშირთა რესპუბლიკური საბჭოსა და კომკავშირის ცენტრალური კომიტეტის გარდამავალი წითელი დროშა იოლად მოსაპოვებელი არ არის; რაიონის ხელმძღვანელების, პარტიის რაიკომის პირველი მდივნის თამაზ იმედაძის შემოქმედებითი წინამძღოლობით, მშრომელი კაცის მარჯვენით არის მიღწეული ყოველივე. გარჯის ფასი იციან სამტრედიელებმა.

რაიონს, სადაც ასამდე კულტსაგანმანათლებლო დაწესებულებაა, სამოცამდე სკოლა, ამდენივე ბიბლიოთეკა, ტექნიკუმები, ორი სახალხო თეატრი, შვიდი სახალხო უნივერსიტეტი და კარგად მოწყობილი მუზეუმები, დიდი კულტურული ტრადიციები აქვს. ამ ტრადიციებს თვალისჩინოვით უფროხილდებიან სამტრედიელები.

განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება მომავალი თაობის ზნეობრივ და ესთეტიკურ ჩამოყალიბებას. ამისათვის იღვწის ასე შინაარსიანად სამხატვრო სკოლა, ან-სამბლები, მრავალი სექცია. იზრდებიან სპორტის ოსტატები და ოსტატობის კანდიდატები. წარმატებებს მიაღწიეს ნორჩმა მოჭადრაკეებმა.

შენდება მრავალსართულიანი საცხოვრებელი სახლები. მალე დამთავრდება ახალი შვიდსართულიანი სასტუმრო „სამტრედია“. დიდი ჯიხაიშის სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკუმის ახალ შენობას მხარს უმშვენიერებს მრავალი თანამედროვე ნაგებობა. მშვენიერმა ფართო ხილმა კი რესპუბლიკის ტრასა ქალაქს ააცილა და სამტრედიის ცენტრი განტვირთა მანქანებისაგან.

მშრომელთა საუკეთესო დასასვენებელ ადგილად იქცა კულტურისა და დასვენების პარკი, სადაც მოეწყო ღია ესტრადი და ავტოდრომი ბავშვებისათვის...

სამტრედიის რაიონი მჭკფარე, შინაარსიანი ცხოვრებით ცხოვრობს. სახელოვანია მისი დღევანდელი დღე, უფრო ნათელი — მომავალი.

მოვითხოვთ მის შემოქმედ ზოგიერთ ადამიანზე.

ამაზღარი

მოსალამოვდა. შვებით ამოისუნთქა სოფელმა, სული მოითქვა. ჯერ ნელ-ნელა შეირხნენ ალვისა და ჭადრის ფოთლები, მერე თანდათან ამოძრავდნენ, აშრიალდნენ, მაცოცხლებელ სიოდ დაეღვარნენ ირგვლივ ყველაფერს.

სოფელ დანიის 103 წლის მკვიდრი გრიგოლ მანჯგალაძე მიუახლოვდა ჭიშკარს, გზას გახედა და თავისთვის ჩაილაპარაკა:

— ჰე, რაფერი სიცხეები დეიჭირა, იწვოლა დღეს ქვეყანა!

— რავა, გრიგოლი ბიძია, სიცხე შენც გაწუნებს ჩეროში? — ღიმილით შეეხმინა მეზობელი.

მოხუცმა ნათქვამი ვერ გაიგო, მაინც გაიღიმა, ამ ბოლო დროს ყურთ დამაკლდაო, მოიბოდიშა და იქვე ჩამოჯდა.

— დავითი თუ ნახე დღეს? — იკითხა.

— აბა, ისე ჩვილის დღე, მეურნეობაში რომ არ მევიდეს საბჭოს თავმჯდომარე? ჩვენი მეურნეობის დირექტორი და ის, დღეს თითოეულ პამიდვრის ძირს რამდენი ნაყოფი ჰქონდა, მგონი, იმასაც კი ითვლიდნენ.

— კაი ახლა, თუ კაცი ხარ, ყველას რაფერ დეითელი! — ამბობს მოხუცი, თუმცა იცის, სოფლის თავაკების თვალი მართლაც ყველაფერს წინასწარ ითვლის და წონის, ზომავს და გეგმავს.

...დანიის სასოფლო საბჭოს თავმჯდომარეს დავით ქაჯაიას და მეეთესლეობის საბჭოთა მეურნეობის დირექტორს ვალერი ლორიას ჩვენც გაცხარებულ საუბარში მივუხსარი.

ბკობენ, ანგარიშობენ, წინასწარ იჭერენ თადარიგს, იყენებენ ყოველ წუთს.

ერთ ადგილზე ვერ ისვენებს მულამ მოძრავი ვალერი ლორია. ნერვიულობა ეტყობა თითქოს გარგვრულად მშვიდ საბჭოს თავმჯდომარესაც. უნდა შეასრულოს 10 სახის თესლის ჩაბარების გეგმა. ხარისხზეც უნდა იზრუნონ, რა თქმა უნდა. ამაზე დამოკიდებული საქართველოს ბევრი რაიონის მოსავალი...

450 ჰექტარზეა გადაჭიმული მეურნეობის ბაღ-ბოსტანი და ყანები. მსხვილფეხა პირუტყვის მოვლა-პატრონობაზეც ბევრს ზრუნავენ. უახლეს მიღწევათა დონეზე მოწყობილი მეღორეობის ფერმა ხომ სახელმწიფოსათვის ხორცის ჩაბარების ზრდის დიდ პერსპექტივას იძლევა. ყოველივე ამით დანიის სასოფლო საბჭოსაც შეაქვს წვლილი სამტრედიის რაიონის იმ წარმატებებში, რომელიც დღეს ყველასათვის ცნობილია.

სოფელი რომ ღონიერია, ეს მის მოსაფალტებულ გზებსაც ეტყობა, სკოლასაც, საბავშვო ბაღსაც, მეურნეობის ადმინისტრაციულ შენობასაც, ბიბლიოთეკასაც და საექიმო უბანსაც... ასნომრიანი სატელეფონო სადგურიც ხომ დიდი ხანია, მუშაობს, საბჭოს თავმჯდომარე კი მაინც არ არის კმაყოფილი:

— გასაკეთებელი ბევრი გვაქვს. აბა, კარგი კულტურის სახლი არ ავაშენოთ? მხამქიმეკატების შესანახი ხეირიანი საწყობი არა გვაქვს, ავტომანქანების გარაჟიც უკეთესი უნდა გვექონდეს... ცხოვრება წინ მიდის, ჩვენი უნდა მივყვეთ, როგორ, ივარგებს, სოფელს ბუნებრივი გაზი რომ მოვაკლოთ?

ასე უცხოვრია ამ პატიოსან ადამიანს. სულ ახალგაზრდა, 23 წლისა, ჭაგანის წითელი ოქტომბრის სახელობის კოლმეურნეობის თავმჯდომარედ რომ დანიშნეს, ომი ახალი დამთავრებული იყო. უჭირდა სოფელს. ელექტროდენიც საზრუნავი ჰქონდა და ფერმების მშენებლობაც, გზებიც და ხიდიც... მულამ რალაც დიდ, გადაუღე-

ბელ საქმეზე ფიქრით უთენებ-ულამებია. ახლა ხომ არ შეიცვლება თითქმის 60 წლის კაცი, რომელსაც ორ ათეულ წელზე მეტი საბჭოს თავაკობაში გაუტარებია. სოფლის ავიც ესმის და კარგიც.

სოფელიც აფანებს თავის თავმჯდომარეს, რომელსაც დამსახურებულად უბრწყინავს მკერდზე შრომის წითელი დროშის ორდენი.

როცა კაცი მართალი გზით მიდის...

ზურაბ კობრიძე ყურნალისტობაზე ოცნებობდა, თუმცა მათემატიკაში ვერავინ სჯობდა. მის გულში ერთმანეთს ებრძოდა ქართული სიტყვისა და ტექნიკური დარგებისადმი სიყვარული. მათემატიკისთვის ბოლოს მაინც მათემატიკამ სძლია.

დაამთავრა პოლიტექნიკური ინსტიტუტის ენერგეტიკის ფაკულტეტი. ორი წელი მუშაობდა სუმგაითის მილსაგლინავ ქარხანაში. იქ მან პირველად გადადგა დამოუკიდებელი ნაბიჯები და ცხოვრებისეული გამოცდილებით დაუბრუნდა მშობლიურ რაიონს. დაუბრუნდა და ხალხმა მაშინვე დაინახა თავისი ღვიძლი შვილის უნარი...

აბრეშუმის ძაფსაღები ფაბრიკის მთავარი ენერგეტიკოსი ზურაბ კობრიძე კომკავშირული ორგანიზაციის მდივანად და რაიკომის ბიუროს წევრად აირჩიეს.

მერე შეხვდა ვალერიან კოპალიევილს, ხის დამუშავების კომბინატის დამარსებელსა და მოამაგე დირექტორს. ამ შეხვედრამ განსაზღვრა ზურაბის მომავალი. მალე იგი კომბინატის მთავარი ენერგეტიკოსი გახდა, იყო საავჯო ფაბრიკის დირექტორი, მერქანბურბუშელოვანი ფილერის წარმოების უფროსი. ერთხანს საქალაქო საბჭოს აღმასკომის თავმჯდომარედ გადაიყვანეს. როცა ვალერიან კოპალიევილი გარდაიცვალა, გადაწყდა, მისსავე აღზრდილს, ზურაბ კობრიძეს გაეგრძელებინა მისი საქმე, ძნელ შრომაში უკვე ორ წელიწადზე მეტი გავიდა.

სამტრედიის ხის დამუშავების კომბინატის დირექტორის მოადგილეებს რესპუბლიკის დამსახურებულ ეკონომისტს თინა ჯვარშიევილსა და გივი გახოკიძეს საუბარი თითქმის დამთავრებული ჰქონდათ, პარტიუროს მდივანი გივი ბერიძე რომ შევიდა.

აღელვებული ჩანდა.

— დღეს რატომაც ნაკლებად მივიღეთ რძე ჩვენი მეურნეობიდან. მავნე საამქროებში დავარიგეთ, რამდენიმე ჩვილბავშვიან ოჯახს კი აღარ შეხვდა.

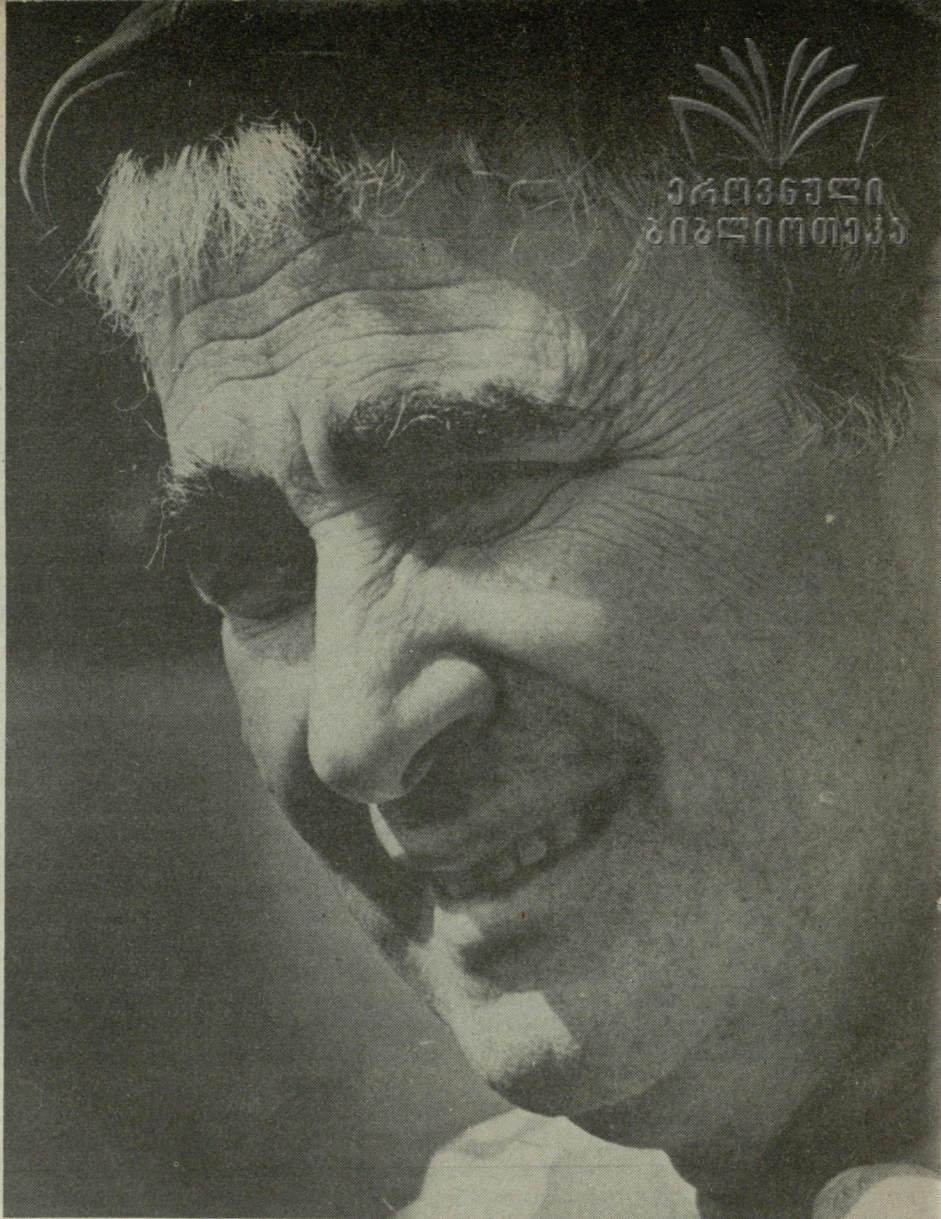
— დირექტორმა იცის?

— ჯერ არა!

— ნუ ღელავთ, — საქმეში ერევა მულამ მშვიდობიანობის მოყვარული ქალბატონი თინა, — ახლა გავაფართოებთ მეურნეობას და მარტო მათ კი არა, მთელ 2100 კაცს ექნება რძე და თევზი, ხორცი და თაფლი... ბოსტნეულიც. ჩვენი 100 რქოსანი პირუტყვი მალე იმატებს. ტობრებში გაშვებული 40000 ლიფიტაც არ არის სახუმარო საქმე, ნუტრისა და ბოც-

(გაბრძანება გვ-6 გვირდში)

ნოდარ დუმბაძე

თითქოს შეგუებული ვიყავით, ველოდით ამ ძძიმე დღეს. მაინც მოულოდნელი და თავბარ-დამცემი გამოდგა მისი სიკვდილი.

ამ ორიოდე წლის წინ საგურამოში ვინახულე. ვერ იყო კარგად. მაშინ ვუთხარი, თაობის მედროშე ხარ-მეთქი. ასეც იყო. ამიტომაცაა ტკივილი მძიმე.

როცა ექიმებმა ქალაქგარეთ ცხოვრება ურჩიეს, ერთი პატარა ქოხი საგურამოში მომიხერხეთო, გვთხოვა. მოგვიანებით გამომიტყდა: აქ დიდი ილიას აჩრდილს ვემუსაიფებო. მას ჰქონდა უფლება ილიასთან ელაპარაკნა.

კარგი კაცი რომ წავა ამ ქვეყნიდან, იტყვიან ხოლმე — ვალმოხდილიაო. მან კი ვალი ბოლომდე ვერ მოიხადა. წარმოიდგინეთ: გათეთრებული, ღრმად მოხუცი ნოდარ დუმბაძე. რამდენს შექმნიდა კიდევ კაცობრიობისათვის ეს უნიჭიერესი მწერალი და ბრძენი მოღვაწე!

საქართველოში კარგად იციან: არ არსებობს უბედურება, მას რომ არ დაატყდა თავს, ბავშვობიდან მოყოლებული. იყო უსამართლობაც, უკანონობაც, უახლოესთა დაკარგვაც, მოშურნე კაცის მიერ დაკოდილი გულის ტკივილიც და გაჭიანურებული უკურნებელი ავადმყოფობაც. თითქმის ოცდაათი წელია ვიცნობდი, ვმეგობრობდი. ერთი სიტყვა სამდურავი არ გამიგია არავის და არაფრის მიმართ. ზეადამიანური, ზეციური სულგრძელობისა იყო.

ნოდარ დუმბაძის უკვდავება მისი გმირებია. მის საფლავს არ სჭირდება ადგილის ავტორიტეტის მოშველიება. საზოგადოებამ გადანყვიტა და, მე მგონი, სწორადაც: ქალაქთა შორის უკეთილშობილეს, — ბავშვთა ქალაქში მიუჩინოს სამუდამო ბინა. ამ ზღაპრულ ქალაქში დასახლდებიან საქვეყნოდ ცნობილი მისი გმირები: ზურიკელა, ბებია, ილიკო, ილარიონი, ხატია და სხვები და სხვები. ნოდარ დუმბაძე, ამ საოცნებო ქალაქის დამაარსებელია, თავის პერსონაჟებთან ერთად, გარდაცვალების შემდეგაც იცხოვრებს, იბრძოლებს, იშრომებს მომავალ თაობათა საბედნიეროდ.

ძნელად თუ წარმოიდგენ ადამიანს, ნოდარს რომ გულწრფელად არ დაიტირებს. ყველაზე მეტად, მჯერა, ახალგაზრდობას ეტკინა გული. ყოველი სიტყვა მისი დიდი შემოქმედებიდან, მისი მღელვარე ცხოვრების ყოველი წუთი ახალგაზრდებისადმი იყო მიძღვნილი. ჩვენი საუბრებიც ამ თემით იწყებოდა და ამითვე მთავრდებოდა. ნოდარ დუმბაძე უბრწყინვალესი მაგალითია: როგორ უნდა გიყვარდეს თავდავინყებით მშობელი ხალხი, როგორ უნდა განიმსჭვალო ღრმა

პატივისცემით სხვა ხალხების მიმართ, როგორ უნდა იღვწოდე ერთა შორის ძმობისა და მეგობრობის განსამტკიცებლად.

ნოდარი მთაში ნაპოვნი კრისტალივით სუფთა პიროვნება იყო. მას ჰქონდა მორალური უფლება, მთელი თავისი მწერლური, პუბლიცისტური, სახელმწიფოებრივი მოღვაწეობით კომუნისტური ზნეობის უმაღლესი პრინციპები ექადაგა და ემკვიდრებინა; გამორჩეული, გამოჩენილი კომუნისტი გახლდათ და ჩვენ ვამაყობთ, რომ იგი ჩვენი თანამედროვე, თანამოაზრე და თანამებრძოლი იყო საკაცობრიო კომუნისტური იდეალებისათვის ბრძოლაში.

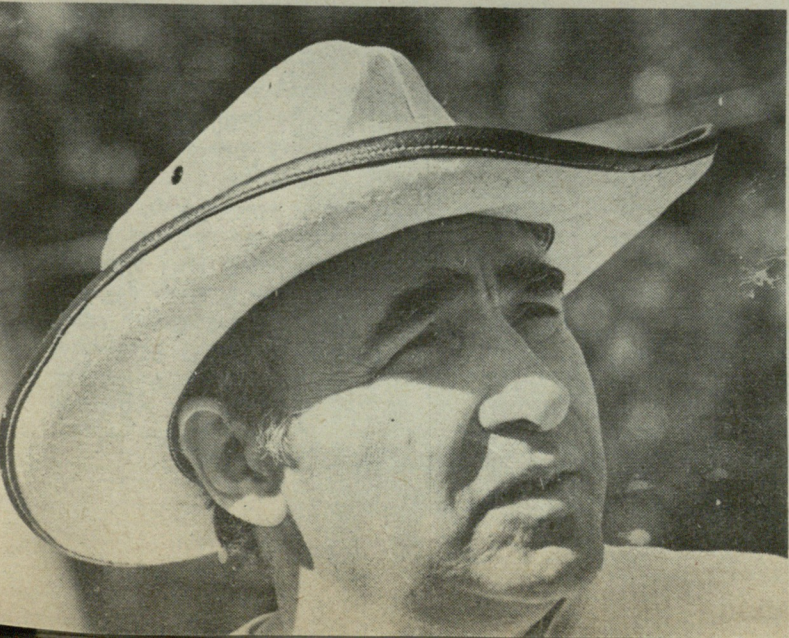
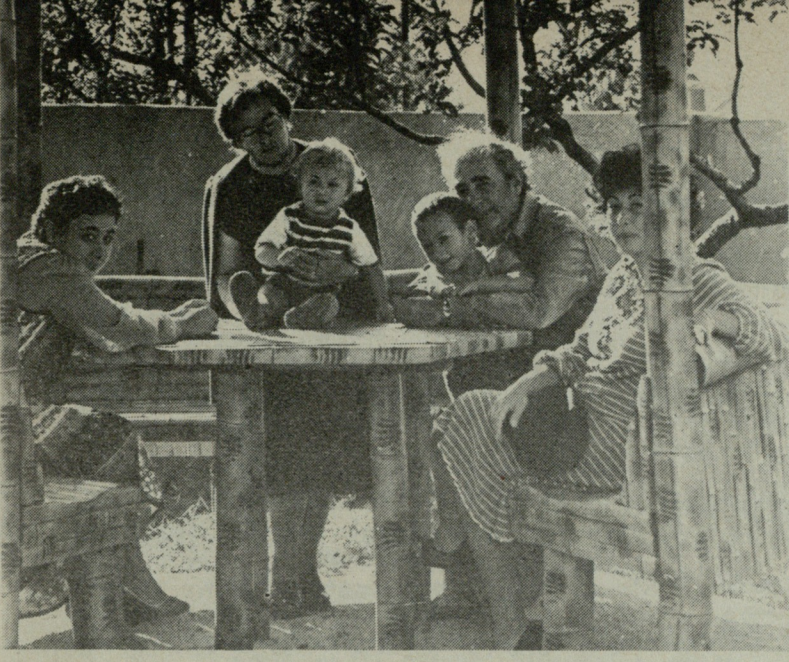
ამიტომაც მივმართავთ დღეს ჩვენს ახალგაზრდობას: ნოდარ დუმბაძის ცხოვრება და შემოქმედება ხელთუქმნელი ძეგლია ნიჭიერებისა, შრომისა, შეუპოვარი ბრძოლისა, ქეშმარიტი გმირობისა, ერთგულებისა და პატიოსნებისა, კაცურკაცობისა. იხელმძღვანელეთ ცხოვრების იმ კანონებით, რომლებმაც ნოდარ დუმბაძე, ერთი უბრალო, ობოლი ბიჭი, თავისი ქვეყნის გამოჩენილ მოღვაწედ აქცია.

ედუარდ შვეარდნაძე,

18.09.84 წელი,

თბილისი.

(„ლიბერალური საპარტილო“, 20.09.84 წ.).

ქართული ლიტერატურის მოღვაწეთა დიდ ოჯახს მეტად ნაადრევად გამოაჯღდა საქვეყნოდ ცნობილი მწერალი და საზოგადო მოღვაწე, შემოქმედი, რომლის შესანიშნავი ქმნილებებიც თარგმნილია და ხმოვანებს მსოფლიოს ურიცხვ ენაზე.

ნოდარ ღუმბაძე ლიტერატურის დიდ სარბიელზე გამოვიდა რომანი „მე, ბებია, ილიკო და ილარიონი“. ამ ჯადოსნური, ხალისიანი წიგნის გამოქვეყნების დროიდან დაიწყო დაუცხრომელი შემოქმედებითი შრომა, რომელმაც სახელი და დიდება მოუტანა არა მარტო ავტორს, არამედ მთელ თანამედროვე ქართულ მწერლობასაც.

ქართველი ხალხი მუდამ ღრმა ინტერესით ელოდა ნოდარ ღუმბაძის ყოველ ახალ ნაწარმოებს, გულისყურით უსმენდა მის ყოველ სიტყვას, გულწრფელი სიყვარულით ავილდობდა მასა ხ ე ლ ე ბ ე ლ შვილს.

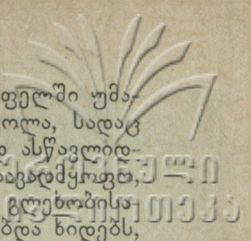
ნოდარ ღუმბაძეს პირველ ქართველ მწერალთა შორის მიენიჭა ლენინური პრემია, მასვე მიანიჭებული ჰქონდა რუსთაველის და საკავშირო ლენინური კომკავშირის პრემიები.

გაუტეხელი სულის ადამიანი, მწერალი-პატრიოტი, ხანგრძლივი დროის მანძილზე ვაჟკაცურად ებრძოდა მძიმე ავადმყოფობას. იგი განუწყვეტელ შემოქმედებით მუშაობასაც ასწრებდა და საზოგადოებრივ მოღვაწეობასაც.

უსაზღვროა ნოდარ ღუმბაძის პოპულარობა და მისადმი ხალხის სიყვარული, უსაზღვროა მისი დაკარგვით გამოწვეული ჩვენი მწუხარებაც.

20 სექტემბერს ქართველმა ხალხმა, მწერლის ნათელი ხსოვნის პატივსაცემად ჩამოსულ ძვირფას მემგობრებთან ერთად, თავის უკანასკნელ გზაზე გააცილა საყვარელი შვილი და ჭეშმარიტად სახალხო მწერალი.

კურთხეულ იყოს უკვდავებისაკენ მიმავალი ეს გზა!

ნიკო ნიკოლაძემ დაარსა სოფელში უმაღლესი ტიპის დაწყებითი სკოლა, სადაც მისივე შვილები უსასყიდლოდ ასწავლიდნენ ბავშვებს, აფთიაქი, საახარამყრატე, ურთიერთდამხმარე სალარო, გლეხობისთვის. გაჰყავდა გზები, აშენებდა ნიღებს, დასავლეთ საქართველოში პირველმა შექმნა სარწყავი სისტემა; გამოიყენა ცემენტი, ქარის ძრავა.

...ღუმს ნიკო ნიკოლაძის სამუშაო ოთახი, მისი საწერი მაგიდა, დიდი სიყვარულის მოწმე მზის საათი, საბეჭდი მანქანა... კვლავ ჰკიდია კედელზე საყვარელი სურათი ჯუზეპე გარიბალდისა.

მუზეუმის დაარსების დღიდან, 1951 წლიდან, ამ ოთახებში მილიონობით მნახველს უცოცხლდება თვალწინ ცხოვრება ეროვნული მოღვაწისა, რომელიც მსოფლიო ასპარეზზე გავიდა.

პირველი ნაბიჯები და ქურნალი „ცისკარი“. თანამშრომლობა რუსულ პრესაში: „სოვერემენიკი“, „ისკრა“, „ნაროდნოე ბოგატსტვო“. მერე გერცენის „კოლოკოლი“ და რევოლუციისაკენ მომწოდებელი წიგნი „მთავრობა და ახალი თაობა“, მეგობრობა სალტიკოვ-შჩედრინთან და მებრძოლი წერილები „ოტჩენსტვენნიე ზაპისკში“. გაზეთი „დროება“. რად ღირს თუნდაც მისი ყველაზე მოწინავე რევოლუციური გაზეთი „ნოვოე ობოზრენიე“...

ექსპოზიციაში ყურადღებას იპყრობს ნიკო ნიკოლაძის შრომა „ვანიარღება და მისი სოციალ-ეკონომიური შედეგები“, რომლითაც მან, პირველმა ქართველმა ევროპაში მოიპოვა დოქტორის სამეცნიერო ხარისხი...

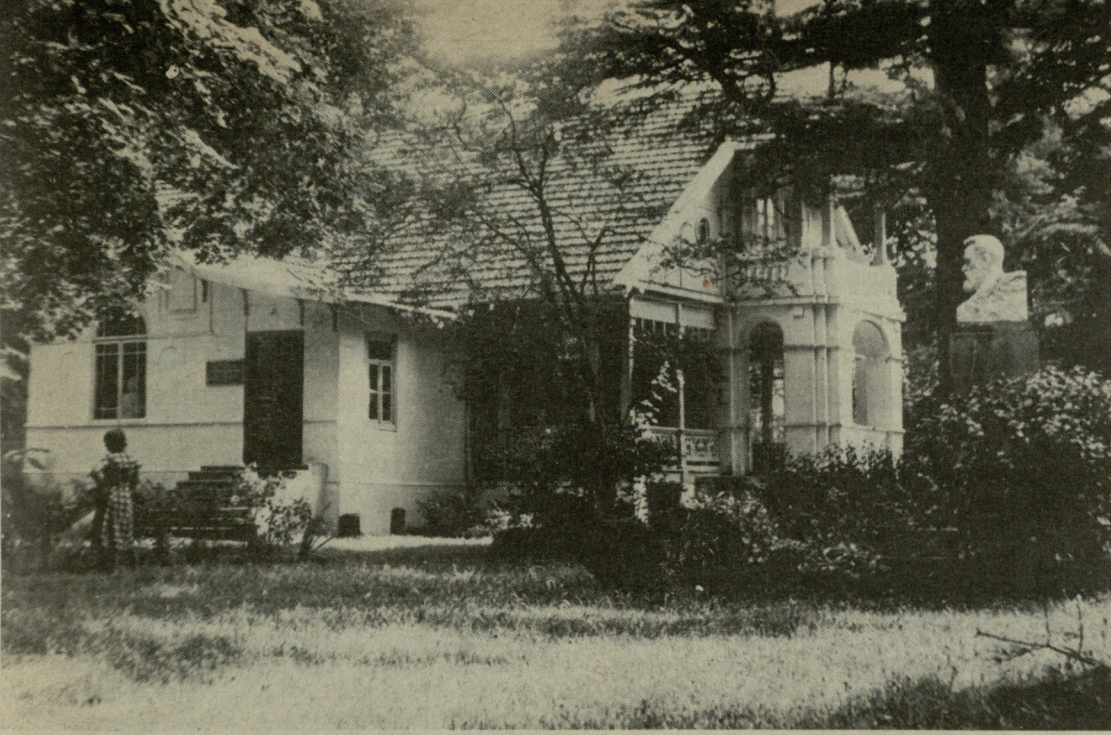
აქვეა პირველი არალეგალური ქართული გაზეთის „დროის“ ფოტოასლებიც. ამ გაზეთს ნიკო ნიკოლაძე დავით მეველესა და პავლე იზმაილოვთან ერთად პარიზში სცემდა.

დიდი ადგილი ეთმობა ნიკო ნიკოლაძის მოღვაწეობას ქალაქ ფოთში.

მუზეუმის ერთი დარბაზი ეძღვნება ნიკო ნიკოლაძის შვილს, ცნობილი მეცნიერისა და საზოგადო მოღვაწის, საქართველოში ტურიზმისა და ალბინიზმის პიონერის გიორგი ნიკოლაძის ცხოვრებასა და შემოქმედებას.

ნიკო ნიკოლაძის სახლ-მუზეუმის თანამშრომლები (დირექტორი თინა ჭილაძე) ფეხაკრეფით დადიან ამ წმინდა ოთახებში, დაჰკანკალებენ თითოეულ ექსპონატს, ყურს უგდებენ ყოველი ხის სუნთქვას... აქ ხომ ყველაფერი უნდა გამოიყურებოდეს ისე, როგორც იყო მაშინ, პატრონის სიცოცხლეში, — როცა ღირსეულ ქართველ მამულიშვილებს მასპინძლობდა ეს ეზო-კარი.

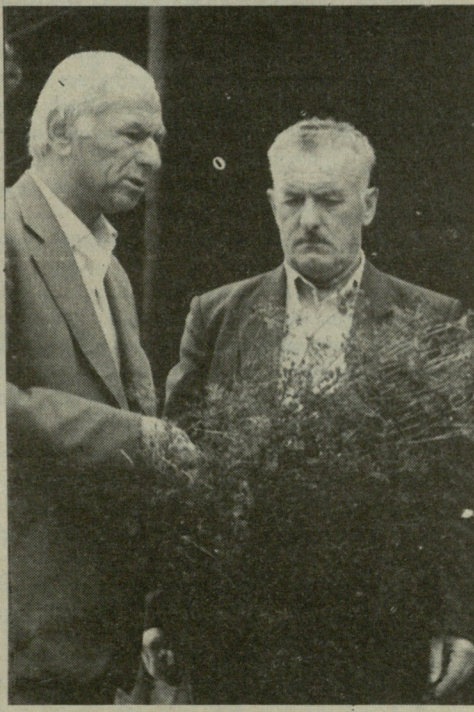
ნათელა გიორგოვანი,
„დროის“ საცენალური კორესპონდენტი.

ნიკო ნიკოლაძის სახლ-მუზეუმი.

ხის დამუშავების კომბინატის დირექტორი ზურაბ კონრეიძე (მარცხნივ) და ტექნიკური კონტროლის უფროსი ანზორ ჯაოშვილი.

ფოტო რომან ბეკიაისი.

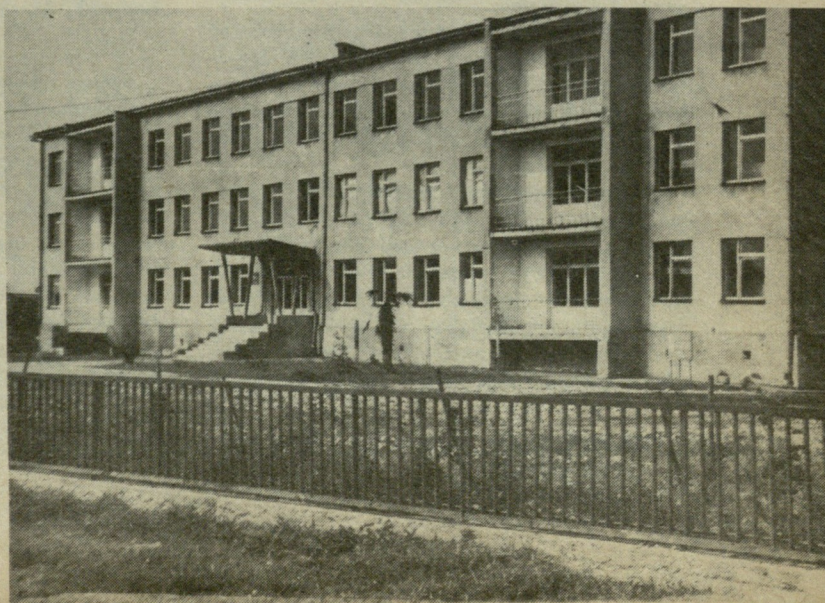
ღანიის სასოფლო საბჭოს თავმჯდომარე დავით ქაჯია (მარჯვნივ) და მეთესლეობის საბჭოთა მეურნეობის დირექტორი ვალერი ლორია ამოწმებენ ოხრახუშის თესლს.

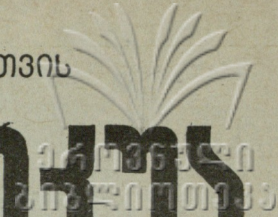
ანსამბლი „სანავარდო“.

ქალაქ სამტრედიის პირველი საშუალო სკოლა.

ფოტო აპოლონ შათირიშვილისა და თამაზ ახოზაძისა.

აკადემიკოსი

იდეა

ელეფთერ ანდრონიკაშვილი

გამოჩენილმა საბჭოთა ფიზიკოსმა, ორგზის სსრ კავშირის სახელმწიფო პრემიის ლაურეატმა, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსმა **ელეფთერ ანდრონიკაშვილმა** ბოლო წლებში გამოაქვეყნა მემუარების ორი წიგნი „მოგონებები თხევად ჰელიუმზე“ (1980 წ.) და „ვიწყებ იალბუზიდან“ (1982 წ.). სხვათა და სხვათა შორის ავტორი ცოცხლად და მიმზიდველად გვიამბობს მეცნიერთა შემოქმედებითი თუ ყოფითი ცხოვრებისა და ადამიანური ურთიერთობის შესახებ.

მკითხველს ვთავაზობთ ნაწყვეტს წიგნიდან „ვიწყებ იალბუზიდან“, რომელიც ეძღვნება შესანიშნავ ქართველ მათემატიკოსს, ლენინური და სახელმწიფო პრემიების ლაურეატს, სოციალისტური შრომის გმირს, აკადემიკოს **ილია ვეკუას**.

კუნცევოს საავადმყოფოში რომ მივედი მის სანახავად, ოპერაციის შემდგომი პალატიდან ახალი გამოყვანილი იყო. ლოგინში შუახნის ლამაზი კაცი იწვა, თვალები უბრწყინავდა, სახეზე თბილი და სტუმართმოყვრული ღიმილი დასთამაშებდა. უკვე დიდი ხანია, ლაპარაკი აღარ შეეძლო, ახლა კი, სასუნთქი გზების გარდა, საყლაპავი მილიც გადაუჭრეს. შემდეგ ფუჭად სინჯეს საჭმელი მხარიდან მიეწოდებინათ, ბოლოს კი მილი პირდაპირ კუჭში ჩაუსვეს. უშუალოდ სასულეში შემაჯავლი სასუნთქი მილის გამოცვლაც გახდა საჭირო. ასე რომ, რამდენიმე დღეში ოთხი ოპერაცია, ოთხი დღის შემდეგ კი — უკვე ჩვეულებრივი პალატა. და მაინც სახე უღიმის, თვალები უბრწყინავს და ურთიერთობის მოლოდინი ახალისებს.

ილიამ რალაც გრიფელის დაფის მსგავსი აილო და დაწერა:
— შენ არ იცი, რა ტანჯვა გადავიტანე ამ ექვს დღეში. ოპერაციის შემდგომი პალატა ნამდვილი ჯოჯოხეთია. ისე მიხარია, რომ იქაურობას თავი დავაღწიე და ახლა აქ ვწევარ! მაგრამ ამაზე კმარა! სხვა რამეებზე ვილაპარაკოთ.
და ჩვენ თითქმის საათნახევარი „ვილაპარაკეთ“ დოსტოვესკიზე და ლევ ტოლსტოიზე. ტოლსტოი ილიას ახალგაზრდობის წლებიდანვე უყვარდა; როცა მის ქალიშვილს — ლამარას თექვსმეტი წელი შეუსრულდა, ნატაშა როსტოვას სახე ილიასათვის განსაკუთრებით მახლობელი გახდა და ის უნებლიედ უბრუნდებოდა

ხოლმე მათი ხასიათების შედარებას. მე კი მეჩვენებოდა, რომ ლამარა ლერმონტოვის ნაწარმოებთა გმირ ქალებს უფრო წაავავდა.

რამდენიმე მძიმე ოპერაციის მერე თანდათან გამოცოცხლებული ილია ერთბაშად აიჭრა მსოფლიო ხელოვნების მაღალ სფეროებში.

სულის სიძლიერე მას ორგანულად ახასიათებდა.

მანამდე კარგა ხნით აღრე ჩვენ ერთსა და იმავე საავადმყოფოში ვიწვექით — სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის საავადმყოფოში. ერთხელ ჩემს პალატაში მისი მეუღლე შემოვიდა. ქალბატონმა თამარმა მაცნობა, რა სატანჯველი ელოდა ილიას და მთხოვა, მომენახულებინა.

— როგორ ვინახულო კაცი ასეთ ყოფაში? — ვკითხვები.

— გაეხარება თქვენი ნახვა. დღესვე შემოიარეთ.

ილია მაგიდასთან იჯდა და რალაცას წერდა, გვერდს გვერდზე ავსებდა. მის ზურგს უკან ცოლი და ქალიშვილი ისხდნენ და უხმოდ იცრემლებოდნენ.

— მოდი, ილია, შენ ჩუმად იყავი, მე კი ერთ სასაცილო ამბავს მოგიყვები, — ვეუბნები მისალმების შემდეგ.

— არა! ჩუმად შენ იყავი, ერთ სასაცილო ისტორიას კი მე მოგიყვები... — და მან ხრინწიანი ჩურჩულით დაიწყო მოყოლა, თან შიგა და შიგ ხარხარი აუტყდებოდა ხოლმე.

„კაციც ესა ყოფილა! — გავიფიქრე, — ხვალ ყელი უნდა გამოადრონ, დღეს სალამოს კი ისე იცინის, ვითომც არაფერი. რა საარაკო სიმამაცეა!“

სიცილით რომ გული იჯერა, ქალებს უსიტყვოდ მიუთითა მაგიდაზე, რომელიც ლუქის პირველ ოთახში იდგა, თვითონ გახსნა ღვინის ბოთლი და ყველა ვახშმად მიგვიწვია.

— წიგნსა ვწერ, — წამიჩურჩულა და ნაწერი ქალაღლის უხარმაზარ გროვანზე მიმანიშნა.

მეორე დღეს ილიას ბედი გადაწყდა: ოპერაციამ ხმა დაუკარგა, გულმკერდი სასუნთქმა მიღმა გაუკვეთა.

ილია ვეკუამ ასპირანტურის კურსი ლენინგრადში გაიარა. როგორც კი თბილისს დაუბრუნდა, უმაღლესი ჩაება ინტენსიურ პედაგოგიურ, მეცნიერულ და საზოგადოებრივ მუშაობაში. ტემპერამენტი თავზე გადასდიოდა. იყო შემთხვევები, როცა ჩვენ ფაკულტეტის სხდომებზე ლამის მაგიდებს ვესროლით ერთმანეთს.

მერმე მე მოსკოვში გავემგზავრე და თბილისში მაშინ დავბრუნდი, როცა ილია ვეკუა უკვე საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოს-მდივანი გახლდათ.

მას კარგად ესმოდა ჩემი გამოუვალი მდგომარეობა დაბალ ტემპერატურათა ფიზიკაში კვლევის გაგრძელების მხრივ და გულმოდგინე დახმარება არ დაუკლია იალბუზის კოსმოსურ სხივთა ფიზიკის მაღალმთიანი სადგურის მოწყობაში; სპეციალურად ამისათვის გამოგვიყოფდა ხოლმე ფულს; შემდეგ ქალბატონ თამარისა და ლამარას თანხლებით იალბუზზე ამოვიდა, რომ ენახა, თუ როგორ ვაშენებდით ჩვენი ხელით ლაბორატორიას „ყინულის ბაზაზე“, ზღვის დონიდან 4000 მეტრის სიმაღლეზე; აინტერესებდა, ხომ არაფერი გვაკლდა.

ერთხელ ილიამ მითხრა:
— ელეფთერ, შენ ახლა ბირთვულ ფიზიკაში მუშაობ. ბირთვული ფიზიკის შეთოდები შენ უნდა გაავრცელო იმ სხვა დაწესებულებებს შორისაც, რომელთაც ეს ძალიან სჭირდებათ.

— მე ვმუშაობ მაღალი ენერგიების ბირთვულ ფიზიკაში და დაბალ ენერგიათა გამოყენებით ბირთვულ ფიზიკასთან არაფერი არა მაქვს საერთო. დაწესებულებებსა და საწარმოებს კი სწორედ იზოტოპებისა და დაბალი ენერგიების ბირთვულ გამოსხივებათა გამოყენება სჭირდებათ.

— სულ ერთია, — შემედავა იგი, — ეს შენი ვალია ქართული მეცნიერების წინაშე — ბირთვული ფიზიკის, თუნდაც დაბალი ენერგიების ბირთვული ფიზიკის დარგში მუშაობის ორგანიზება. შენთვის ეს სულაც არ არის ძნელი.

ასე გაჩნდა საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდიუმის იზოტოპებისა და გამოსხივებების კომისია, რომელმაც მაშინვე დაიქვემდებარა სამრეწველო და სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტის ბევრი ინსტიტუტი და რამდენიმე საწარმოო დაწესებულება.

შემდგომ ამ კომისიის ბაზაზე აღმოცენდა კვლევითი ბირთვული რეაქტორი ფიზიკის ინსტიტუტში.

1950 წელს ილია ვეკუამ გამოიძახა ჩვენი ინსტიტუტის დირექტორის მოადგილე ხითო გაჩეჩილამე და რეკომენდაცია მისცა, სამეცნიერო საბჭოზე განეხილათ სსრ კავშირის სახელმწიფო პრემიაზე პროფესორ ვაგან მამასახლისოვისა და ჩემი წამოყენების საკითხი. რაც შეეხება ჩემს კანდიდატურას, პრემიების კომიტეტმა, როგორც ცნობილია, ეს საკითხი დადებითად გადაწყვიტა; მსუბუქ ბირთვთა ფიზიკაში ფუძემდებელი გამოკვლევებისათვის კი სახელმწიფო პრემია მიენიჭა მოსკოველ, ხარკოველ და თბილისელ ფიზიკოსთა დიდ ჯგუფს, სადაც, ვ. მამასახლისოვის ორი მოწაფეც შედიოდა; ოლონდ ეს მხოლოდ 1977 წელს მოხდა, ვაგანის გარდაცვალებიდან ხუთი წლის შემდეგ. არა-

სოდეს გვიან არ არი იმის თქმა, რომ ვ. მა-
მასახლისოვის შრომები ფიზიკის ამ დარგ-
ში მართლაც ფუძემდებლური იყო.

1952 წელს ილია სრულიად დაუმსახუ-
რებლად და ძალზე უმართებულოდ გაათა-
ვისუფლეს აკადემიის აკადემიკოს-მდივნის
მოვალეობისაგან. ის რჩევისათვის ჩემთან
მოვიდა ინსტიტუტში.

— საქართველოს დატოვება მინდა.

— რას ამბობენ ამის თაობაზე ცენტრალურ
კომიტეტში?

— არავისათვის არ მიკითხავს...

— შენ პარტიის წევრი ხარ და ამასთანავე
ნომენკლატურული მუშაკი. პარტიული
ორგანიზაციის უნებართვოდ რესპუბ-
ლიკის დატოვების უფლება არა გაქვს.

— კარგი, დაგიჯერებ.

რამდენიმე ხნის შემდეგ ილია მოსკოვ-
ში გადავიდა, იქიდან — ნოვოსიბირსკში,
სადაც უნივერსიტეტის დამაარსებლისა და
პირველი რექტორის ფუნქციები იტვირთა.

როდესაც ციმბირიდან დაბრუნებულმა
თბილისის უნივერსიტეტის რექტორის
თანამდებობა დაიკავა, მე და მას ჩემთვის
ღირსსახსოვარი ლაპარაკი გვქონდა.

— შენ სწორად არ აკეთებ, ბიოფიზიკის
სპეციალიზაციის ორგანიზებას ფიზიკის
ფაკულტეტის მეექვსე სემესტრიდან რომ
ესწრავი. სპეციალიზაცია კი არაა საჭი-
რო, არამედ სპეციალობა, რომელიც სტუ-
დენტებს ბიოფიზიკაში ჩააბამდა, დაწყე-
ბული პირველივე სემესტრიდან. ჩვენ ხომ
ფიზიკის ფაკულტეტზე ერთდროულად
ვასწავლით ფიზიკასაც და მათემატიკასაც,
რითაც სტუდენტებს ფიზიკურ-მათემატი-
კურ აზროვნებას სულ თავიდანვე ვუყა-
ლიბებთ. არ შეიძლება, სტუდენტი ჯერ
ფიზიკოსი გახადო, შემდეგ კი ბიოლოგად
გადააკეთო. სტუდენტები ერთბაშად უნდა
მიაჩვიო ფიზიკურ-ბიოლოგიურ აზროვნე-
ბას. მაშინ მიაღწევ რაიმე სასარგებლოს.

გასაოცარია, როგორ მოახერხა კაცმა,
რომელსაც ბიოლოგიის პრობლემებზე
არასოდეს არ უფიქრია, ჩამოეყალიბებინა
ასეთი სწორი და მნიშვნელოვანი აზრი.
მსგავსი აზრები — ღრმა და განმაზოგადე-
ბელი — ჩემთან მრავალჯერ გამოუთქვამს
სხვადასხვა საბაბის გამო.

1972 წელს ილია ვეკუა საქართველოს
მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტად
აირჩიეს და უმალვე, ამ პოსტზე მუშაობის
პირველი დღეებიდანვე, მან ხელთ იპყრო
აკადემიის მოღვაწეობის ყველა მხარე, ყვე-
ლა ის მეცნიერება, რომელთაც აკადემია
აერთიანებდა. ილია მკვეთრად ატრიალებ-
და საჭეს და რესპუბლიკის სახალხო მე-
ურნეობის მოთხოვნებს უახლოებდა იმ
ინსტიტუტების საქმიანობას, რომელიც
ფუნდამენტური პრობლემებით იყვნენ და-
კავებული.

საქმის დროს ი. ვეკუა ალერსიანიც გახ-
ლდათ ხოლმე და მკაცრიც, მომთხოვნიცა
და რბილიც.

ერთხელ ჩვენ ერთად მივფრინავდით
მოსკოვში. ერთმანეთის პირისპირ ვისხე-
დით. გზაში ჩაეძინა. ლამაზ და ჭკვიან სა-
ხეზე სილიადის ბეჭედი ესვა. სწორედ ასე-
ეთი დამამახსოვრდა მთელი შემდგომი
წლების მანძილზე.

თარგმნა თამაზ ვახანიძემ.

ზურაბ კახინიძე

ნიგნიდან „ბარათები“

* * *

...გარდა ამისა, ძია ზურაბ, ევროპულ
ცეკვებსაც ვსწავლობ.

მეზობელი ბიძის წიტილიდან.

შენი პატარა თეთრი წერილი
ბებომ და დედამ ცრემლით დაცვარეს.
უშენოდ, ბიჭო, ვართ მოწყენილი,
ხშირად მოგვწერი, შენ გენაცვალე!

ყველას გვიხარის, რომ ხარ ტანმრთელი,
წიგნთან აღამებ, წიგნთან ათენებ...
ღმერთმა შერისხოს ყველა ქართველი,
ვინც შორ მხარეშიც არ იქართველებს.

მეგობარი და ნაღდი ძმაცაი
ბევრი გყოლოდეს ძმობის მოცილებდე.
როცა ჩამოხვალ, დიდხანს არ გაცლოთ,
ლამაზ გოგოზე დაგაქორწინებთ...

მოსკოვი ისე დიდია, თვალი
სად არ გაუჩივს ჩასულ მსახველებს,
მაგრამ შეგამჩნევს, თუ კარგი სწავლით,
კაიაცობით თავს ისახელებ.

არვინ იფიქროს იყოს იოლი,
გაღუნოს შენი ჯიში, უნარი...
მოკითხვას გითვლის შენი რიონი,
თეთრი ქვეში და მწვანე ბულვარი.

ცოდნა ერთ წიგნად შეგპარ, აკინძე,
არვინ გაჭიბოს, არვინ გაგთელოს
და სულ გახსოვდეს, დედას გაფიცებ,
რომ შენს ზურგს უკან დგას საქართველო.

ნახვამდის! ქალებს შერთლაც ვერიდე,
დედის და მამის დახაფიცარო...
მაგრამ, პო, ისე არ ჩამოხვიდე,
რასაც მწერ, ისიც რომ არ ისწავლო.

ნიგნი ქართველ მედიკოსთაპირაზი

ახლახან მკითხველმა მიიღო საქართ-
ველოს სსრ დამსახურებული ჟურნალის-
ტის მიხედვლ დავითავსილის წიგნის „ლე-
სელიძე“ შევსებული და გადაამუშავებული
გამოცემა.

ეს ვრცელი მხატვრულ-დოკუმენტური
მოთხრობა უკვდავყოფს გამოჩენილი მხე-
დართმთავრის, საბჭოთა კავშირის გმირ
კონსტანტინე ლესელიძის ცხოვრებას, მის
თავდადებას სამშობლოსა და ხალხისადმი.

კონსტანტინე ლესელიძემ, მისმა საქ-
მეებმა ჭეშმარიტად აამაღლა სამშობლოს
სახელი: „დიდ სამამულო ომში ლესელი-
ძე გახდა პირველი მხედართუფროსი ქარ-
თველთა შორის, ვისაც საბჭოთა მთავრო-
ბამ გენერლის წოდება მიანიჭა. იგი იყო
პირველი ქართველი არმიის სარდალი,
რომელმაც დიდი სამამულო ომის წლებ-
ში გენერალ-პოლკოვნიკის წოდება მი-
იღო“.

ამ წიგნში არაფერია სხვისი მონაყოლი.
ავტორი თავად შეხვდა კონსტანტინე ლე-
სელიძეს, ჯერ კიდევ ომამდე მისი დივი-
ზიის შტაბის ჯარისკაცი იყო. შემდეგ ომის
ძნელმა გზებმა უფრო დაახლოვა ისინი.
ყველაფერი, რის შესახებაც კი მიხეილ

დიდ ბავშვობამდე ბევრი აღარაფერი
დაგვჩენია.

მეგობრის წერილიდან.

რაც დრო გადის, რაც დროს გადის,
ემატება ეშხი ქედებს,
ცოტა დაგვრჩა დაცხრომამდი
და ნაცრისფერ სიბერემდე.

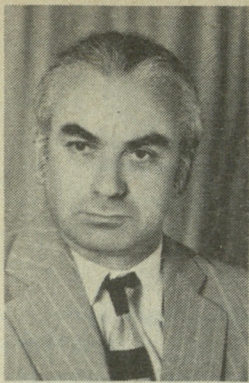
ზოგჯერ აყაღმაყაღია —
ვინ ვის მხარს რად უჭერს გულით.
ჩვენი მოწმე მაცუვლია,
შარველებს ჩაბლაუჭებულთ.

ახლაც მათრობს სუნი კამის,
ახლაც ჰყვავის სულში ბლები,
ახლაც ისმის სისხლში ჩქამი
ჩაღისღერის წისქვილების.

დღემდე იმის გამო გავძელ,
მიტომ არ ვარ დაცოფილი,
ეკალი რომ ამომამერე
ფეხის გულში ჩარჭობილი.

ვერავისზე ვერ გავცვალე,
ვინ ცვლის ასე დახატულსა.
მაგ ღიმშილში გენაცვალე —
მარწყვს მაგონებს ჭანათურსა.

დე ვიართ ისე წმინდად,
როგორც გვწამდა და გულს ვენდეთ,
ჩვენს პატარა ბავშვობიდან
დიდ ბავშვობა — სიბერემდე!..

ახალი ლექსები

ცნობილ პოეტს ნოდარ ჯაღალავას დაბადებიდან 50 წელი შეუსრულდა. უფრონალ „დროშის“ რედაქცია, თავის მრავალრიცხოვან მკითხველებთან ერთად, ულოცავს ძვირფას მეგობარს თავისი ცხოვრების ამ ღირსშესანიშნავ თარიღს.

ნოდარ ჯაღალავა

ტიმ სევერინს

ზღაპრების ბედი ბეწვზე ჰკიდია, ეცემა ძველი ზღაპრების ფასი. არც ლეგენდა და არც მითია, არგონავტები მოადგნენ ფაზისს.

თითქოს ჩვენს გვერდით იდგა წარსული, ზოგჯერ წარსულიც ხომ იმედია — და მზე, ცისა და მიწის ასული, მართლაცდა ჰგავდა იმ დღეს მედვას.

არ აშინებდა ოცნებით დაღლილს ისევ ახალი გზის დასაწყისი, და სიყვარული ქართველი ხალხის მიჰქონდა, როგორც ოქროს საწმისი.

არხობი

მაინც გამოცხვა კვერი ობლების, მაინც იხარა დედაშვილობამ... ომგადახდილი დგანან სოფლები და იმუშებენ წლების ჭრილობას.

კვლავ ახმაურდა დღეები ჩუმი, კვლავ ახმაურდნენ არხობის მთები, სახლში მგლებივით მოვარდნილ დუმილს სოფლის ძაღლები მისდევენ ყეფით.

გზას ბილიკები აუკაფია, მოჩანს შატილი, როგორც ყვავილი, და სიხარულით მთვრალი კაფია მეკეკლუცება ლამაზ ქალივით.

მხატვარი არხობში

იმ ძველ ზღაპრებს და იმ ძველ არაკებს, თუ უმღერიათ, ალბათ, ამაზე, ფუნჯით ტილოზე აწყობ, ალაგებ, არხობის ფერებს და სილამაზეს.

მცხეთის კარამდე ფეხდაფეხ მოგყვა გაავეებული არხობის ქარი... მოგაქვს სურათი და თითქოს მოგყავს მოტაცებული ლამაზი ქალი.

მონუსი ემიგრანტი სპილოების სასაფლაოზე

ახლა არც მიკვირს და არც მაოცებს, მე ახლა ვიცი, მე ახლა ვხვდები... რად მიაქვს სამო სასაფლაოზე სპილოს — დაღლილი, ბებერი ძვლები.

მე ახლა ვიცი, მე ახლა ვხვდები, ბოლომდე ვივლი ასე ეული და უცხო მიწას სამარე ჩემი შერჩება, როგორც უცხო სხეული.

ცა სავსეა ოცნებებით

დაისერა ჩვენი სული კოსმიური ხაზებით, ვჭრით შორეულ გალაქტიკას ფიქრით — ჩვენი ლაზერით.

მთვარე უკვე ცის სასახლის გაღებული კარია. პოეტების ოცნებები სინათლეზე ჩქარია.

გველოდება ახლა მარსი — ვარსკვლავების ცერბერი. ცა სავსეა ოცნებებით, უფრო საოცრებებით.

დაისერა ჩვენი სული ზეციური ხაზებით. ვჭვრეტთ შორეულ გალაქტიკებს აზრით — ჩვენი ლაზერით.

დაფენმძიმდა დედამიწა კოსმიური ვნებებით. ცა სავსეა ოცნებებით, უფრო საოცრებებით.

ღონ-კინოტი

უკვდავი და ერთადერთი ისევ დადის როსინანტით, ებრძვის ბოროტს, იცავს კეთილს რაინდი და ძველი გრანდი.

კვლავ მიჰყვება გოლგოთის გზას, არ დაეძებს ცაში პარნასს. გვერდით თავის შვილები ჰყავს და ერთგული სანჩო-პანსა.

მას არც წლების და არც მტრების არასოდეს შინებია... ალბათ, ნაღდი პოეტები ღონ-კინოტის შვილებია.

ლამაზი დღე

ისეთი დღე და ისეთი მზეა, გინდა მტერსაც კი ძმასავით ენდო. ნუ შემახვედრებ დღეს რამე წყენას, ეს ლამაზი დღე მაჩუქე, ღმერთო!

თარგმანა ალფრედი

საქართველოს სსრ დამსახურებული მასწავლებელს, დავით ბაქრაძეს საქართველოს თბილისის 54-ე საშუალო სკოლის სასწავლო ნაწილის გამგეს ვენერა ნოდის გუშინდელ დღესავით ახსოვს პირველი გაკვეთილი. ის-ის იყო დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ისტორიის ფაკულტეტი და, არც უყუყმანია, პირდაპირ მშობლიურ სოფელს მიაშურა. აბაშის რაიონის კვათანას საშუალო სკოლის მეათე-კლასელები თვითონაც ლელავდნენ, გამოუცდელმა პედაგოგმა კლასში ფეხი რომ შედგა. მასწავლებელსაც ნერვიულობისაგან ფერი აღარ ელო სახეზე.

ქულებდიანი აღმოჩნდა ის დღე... მას შემდეგ ოთხი ათეული წელი გავიდა. მიდიან და მოდიან თაობები, ის კი ისევ-ისეა — მხნე, ენერგიული, დაუღლელი.

განა საოცარი არ არის? მის რომელიმე მოწაფეს მოაკითხავს პაპა. შეხედავს მას ვენერა მასწავლებელი და მის თვალწინ გაივლის ამ ხანდაზმული კაცის ბავშვობა.

ისიც, ამ ბავშვის პაპაც ხომ მისი ალზრდილია, მისი ყოფილი მოსწავლეა. აი, ახლა შვილიშვილს მოჰყვა და სიხარულის ცრემლს ვერ მალავს: ფიქრით ვენერა მასწავლებლის გაკვეთილზე ჯდება. მთელი კლასი გასუსულია, რიტმულად ისმის ვენერა მასწავლებლის ხმა, მუსიკასავით სასიამოვნოა მისი მოსმენა. მერედა, ამ დალოცვილს, რა ხატოვნად შეუძლია ისტორიულ ფაქტებზე თხრობა...

ვენერა ნოდია დღემდე სწავლობს და ასწავლის, ეძებს და პოულობს კიდევ ახალსა და უთქმელს. დღევანდელი გაკვეთილი არა ჰგავს გუშინდელს, სიტყვასაც უფრო მეტი ფერი და აზრი მისცემია.

... და მისდევს კვირა კვირას, თვე თვეს, წელიწადი წელიწადს. ვენერა მასწავლებელიც საგანთან ერთად მთელი თავისი არსებით ასწავლის ბავშვებს ერთმანეთის პატივისცემას, სიყვარულს, ერთგულებას, კეთილ გზაზე სიარულს, ფასს მართალი სიტყვისას.

თარგმანა ალფრედი

საქართველოს სსრ კულტურის დამსახურებული მუშაკი.

მხატვის თვალი და ოსტატობა. იცი, სულერთია ჩემთვის კაბა გაცვია თუ არა, შენს მკერდს მე ცხადად ვხედავ. თუ ამას ისე დავხატავ, რომ სხვებსაც დავანახო შენი მკერდის სილამაზე, ოსტატობა სრულყოფილი იქნება. გაიგე, ცაბუ, რა გითხარი? ხომ არ გამებუტე, ხმას რატომ არ იღებ?

— მართლა შიშველს ხატავდი იმ ციგანკას? — იკითხა ცაბუმ.

— ციგანკას კი, საოცრად ლამაზი მკერდი ჰქონდა. რა მოხდა, ეგ არაფერი. როცა ვხატავთ, ჩვენთვის არ არსებობს გახდილი, ჩაცმული, ნატურა და მორჩა.

— ბონდოია, — ძალიან ჩუმად თქვა ცაბუმ.

— რა იყო, ცაბუ?

— ბონდოია, ხომ ხარ ჩემი ძამია, შერვეკლასამდე ხომ დავდიოდით ერთად კლასში.

— კი, ცაბუ, ერთად დავდიოდით, ეგ კი არა, გალახულიც გუპავართი-ორჭერი.

— მერე, ნუ მიყურებ მასე.

— როგორ, მასე?

— რა ვიცი, იმნაირად...

— რა იმნაირად? ვერ მივხვდი, რას მეუბნები...

— თვალებს რომ ჭუტავ და მამულერდები, ნუ მიყურებ, ხაერთოდ.

— აბა, როგორ დავხატო?

— დამხატე, ბატონო, მაგრამ გითხარი მე, მასე ნუ მიყურებ-თქო, გაიგე? კაბის გახლავამ არაფერი მითხრა, თორემ...

— ჰა, ჰა, ჰა, ჰა... კაბა რომ გაიხადო, ურიგო არ იქნება, — სიცილითა წამომაიარა, გახდილი ცაბუ რომ წარმოვიდგი. ჰო, ჰო, ჰო, ჰო — რა მშვენიერი სანახაროა ვადამეშღებდა! — ახლა ჩავბუდრი, უცებ რომ გავიანჯრე ცაბუს შიში.

.....უყურე შენ ამ უღლეურსი ღოჯაში შაერი გადის და ფეხები ჯოხებს მიუგავს, ვინაა შენი დასაცინი, შე საცოდავო უარიც არ მითხრა კაბის გახლავამ? არც ეს ღაწირაკი მთვლის ქალად. შე შენ გიჩვენებ სეირს, მხატვარო... თქვენ გიჩვენებთ მე სეირს... როგორი ქალი ვარ მე, დანახვ, თუ არ გახსნილობა მუხლზე, არ ვიყო მე ცაბუ! თუ სერაპიონს თოფი არ გავასროლი, რა ქალი ვარ მაშინ, ახლა მიყურეთ თქვენ...“

— კარგი, ცაბუ, რა გვაქვს ჩვენ საჩხუბარი? მე ცუდი არაფერი მიფიქრია, ისე გელაპარაკებოდი, გეხუმრებოდი, რომ შემექცეთ ერთხანს...

— აბა, რატომ ჩაქტე კარი? — ისე დაიყვირა ცაბუმ, თითქოს შევლას თხოულობდა.

— მე ღაკატე? — სისხლი მომავა ყელში.

— ნენა, ბონდო, ბიჭო, გამოიდე კარი, ნენა, შემოვალ ერთწამს, წელს არ შეგიშლი, ხმას არ ამოვიღებ, — კართან ძალიან მორიდებულად გაიხმა დედაჩემის ხმა.

.....რა სულელი ვარ, კარი თვითონ არ ღაკატე? ეწყინა ახლა, ამას... არა, ბონდოს ვაბრაზება არ შეიძლება, ბონდომ უნდა დამხატოს და მართო შუტუიამ კი არა, ყველამ

იცოდეს, რომ ამისთანა გადასარევი ქალი ვარ...”

— დაჭეჭი, პატარა დაისვენე, დაიღამე ფეხზე დგომით, ბონდო! — მითხრა და მთლად გამაკვირვა, ვერაფერი გავიგე. როგორ მათამაშებს ეს ქალი თავის ჰკუაზე, სოფელი უძახე შენ!

— კი, დაისვენე პატარა. მე ეგერ ფანჯარაში გავიხედავ. წავიდენ ბაღებს, ალბათ. ხმა არ ისმის...

.....ეეი... ეგერ არიან გადასული ჰიშკარში, მიმსხდარან ღობის ძირში და ატრიალებენ ენას. სალაპარაკო იშოვით, ჯერ საღ ხართ! უფროსები არ ჩანან, საკვირველია, ისე შეიკეტნენ სამწადებში, ვითომ არაფერი აინტერესებთ. შუტუ ამ საღამოს მიდის სამუშაოდ, უნდა წავიდეს, ასე, სამ საათში... გეყოფა ახლა დასვენება, ბონდო ბატონო, ძალიან არ დაიფასა თავი? გირჩევნია დამხატო, თორემ მე ჩემსას მინც ვიწამ. შუტუიას ვერ დავკარგავ, ვერც ოჯახს და ხუთ შვილს დავკარგავ, მინდა მე შვილები...”

— ბონდო, ცოლს რატომ არ ირთავ? — და ცაბუ ისე საქმიანად გაჩერდა ძველ ადგილზე, თავის ამორჩეულ პოზაში, რომ კინაღამ წამოდგო და მოდებრტს მივაშურე. გამიკვირდა, ცაბუმ სრულიად გულგრილად აუარ-ჩაუარა ნახატს, თვალისკ არ შეუვლია მისთვის. არ აინტერესებს, თუ რა არის? არა, ცაბუზე ქალიაო, ნაღდად გაგიჭირდება ოქმია.

— შენ, ალბათ, გამხდარი ქალი მოგწონს!

— ჰო, რომ არ მოგატყუო, ასეა, — ცალკვალ ვიცინი და დაბეჭითებით ვფიქრობ იმაზე, რომ ცაბუს სინაზე საღაც გაქრა, ახლა ჩემს წინ ძველი ცაბუა, უხეში, ყალბად გაპრანჭული, რომელსაც ჰგონია, რომ ისევე შევეხვეწებები, დამხატვინე შენი თავი, შენი ჰირიმი, შენ გენაცვალე, ცაბუ-მეთქი. არაფერი შეეშალოს, მომწყინდა პრაფინციული სცენები...

— თუ გუფს საცოლი?

— კი, — სწრაფად ვხატობ, მეც არ ვიცი რატომ.

— მერე რას ელოდები, რატომ არ თხოულობ?

— ბინის დამთავრებას ველოდები, და...

— ჰო, აბა, ეს სახლი რაში გარგია, ქალაქელი გაპრანჭული ქალი სოფელში ხომ არ იცხოვრებს? — ახალ იერიშზე იყო ვადმოსული ცაბუ და ვადავწვივტი, არ შებახუნა.

— დედაშენს და მამაშენს მართო ტოვებ სოფელში? — არ ცხრებოდა ცაბუ.

— შენ რატომ არ თხოვდები? — ვითომ შუტუიანე არაფერი მქონდა გავიხდილი, ისე მიაბიტად ვკითხე.

— გავთხოვდები, რა მიჩქარება? შარშან ვფიქრე, სოხუმში წავსულიყავი და სუბტროპიკულზე ჩამებარებინა, მარა, შემეზარა. რა აუცილებელია ქალისათვის უმალღესი. ჩემი უმალღესი ჩემი ოჯახია. გავაჩენ ქუთ ან ექვს ბაღანას და გავზრდი. მქმარს მივეყრები, დღლილი რომ მოვა ხალამოს... არ ჯობია

უმალღესი სწავლას და აგრონომობას?

— აუჰ, აგაშენა ღმერთმა, ცაბუ, ეს რა მშვენიერი აზრები გქონია. შენისთანა ქალი მოგვცა მრავლად. ქალაქში ერთი ბავშვი თუ გააჩინა ქალმა, ხომ ფეხები უნდა უკონო და, ორი თუ გააჩინა?!

— კიდეც მოგწონს გამხდარი ქალები, ბონდოია? — თვალები კმკლუცად მოწკურა ცაბუმ და წკრილი გაახანია სიცილით.

— ოჰ, არა, ცაბუ, შენისთანა ქალები მომწონს.

— შენ კი მოგწონვარ, მარა მე შუტუიას უნდა გავყვი ცოლად, — თვალები უცნაურად უბრწყინავს ცაბუს.

— რას ამბობ, შუტუიას როგორ გავატან შენს თავს?

— აბა, არ ვატან შუტუიას ჩემ თავს?

— ვერ გავატან, ცაბუ, მომკალი თუ გინდა. წავიყვან ქალაქში და დავხატავ ყოველღვე.

— გახდილს დამხატავ, თუ ასე?

— გახდილს, რა თქმა უნდა, — სიცილით ვკვებოდი უკვირ. გაჯავრებამ მთლად გადაშინა. უკვი, საბაბს ვეძებდი, რომ ავმღარიყავი და ხატვა გამეგრძელებინა; ის კი არა, ახალი სურვილიც გამიჩინდა, რომელიც ხატვით დამიღდა წინ. ჩემი დანახული ცაბუ ახლა ასეთი იყო: ბუნების მწვენი ტყვედან ვადმოსულ დედას ბავშვები და ხუნძკლიან, თითქოს იმ წვენით უნდათო გავსება, რომლთაც გაუღენთილია თვითული ღერი და ფო-

თლი, ჰაერიც კი, და მათთვის ამ სიმწვანესთან შერთვის ერთადერთი ძაღი სწორედ ისაა, დედა-საწყისი. დედა-ბუნება... მადლობთ, ცაბუ, კეთილ ფიქრებს მკარნახობ, მაგრამ რატომღაც არ მასრულებინებ. რადანაირად მიშლი ხელს, რომ ეს ფიქრი სურათად ვაქციო.

— ძალიან მინდა დამხატვა. ბონდოია, ხომ ხარ ცნობილი მხატვარი, დედაშენმა თქვა თბილისში გამართულ გამოფენებში მოწოდებული ხო, გაწეთიც გვაჩვენა, — რაღაცნაირი მულარი თხატვრება ცაბუ, რატომღაც მევედრება, რადაც მთხოვს... ოღონდ რას? ხულ დეგინენი. რა დამართა? რამ შეცვალა და გადასხვაფერა? ნუთუ ბავშვობიდან გამოყვა რაიმე გრძობა და როგორც კი ყურადღება გამოვიჩინე მის მიმართ, ბავშვობაში ჩასახულმა სიყვარულმა ვაიღვია... არა, არა. რა სისულელია... როგორ შეიძლება? მე და ცაბუ ხომ ცა და მიწასავით ვართ დაშორებული ერთმანეთისგან?... აბა, რად აინტერესებს ცოლს ვირთავ თუ არა, გამხდარი ქალი მომწონს, თუ მსუქანი? რადაც ხდება. ძალიან მომინდა ცაბუს პატარა, მრგვალ თვალბში ჩახედვა და ჩაღრმავება, რომ გამოიძენო თითქოს უაზრო და ყოველღვე დაუქვრებელი, მაგრამ მინც ხაინტერესო და გულის მომფონავი გრძობა მიხე ქალური ინტერესისა...

— ნენა, ბონდო, გააღე, შვილო, კარი, შუტუ არის ჩვენ ჰიშკარზე მოსული, კი არ აპირებს აქეთ ამო-

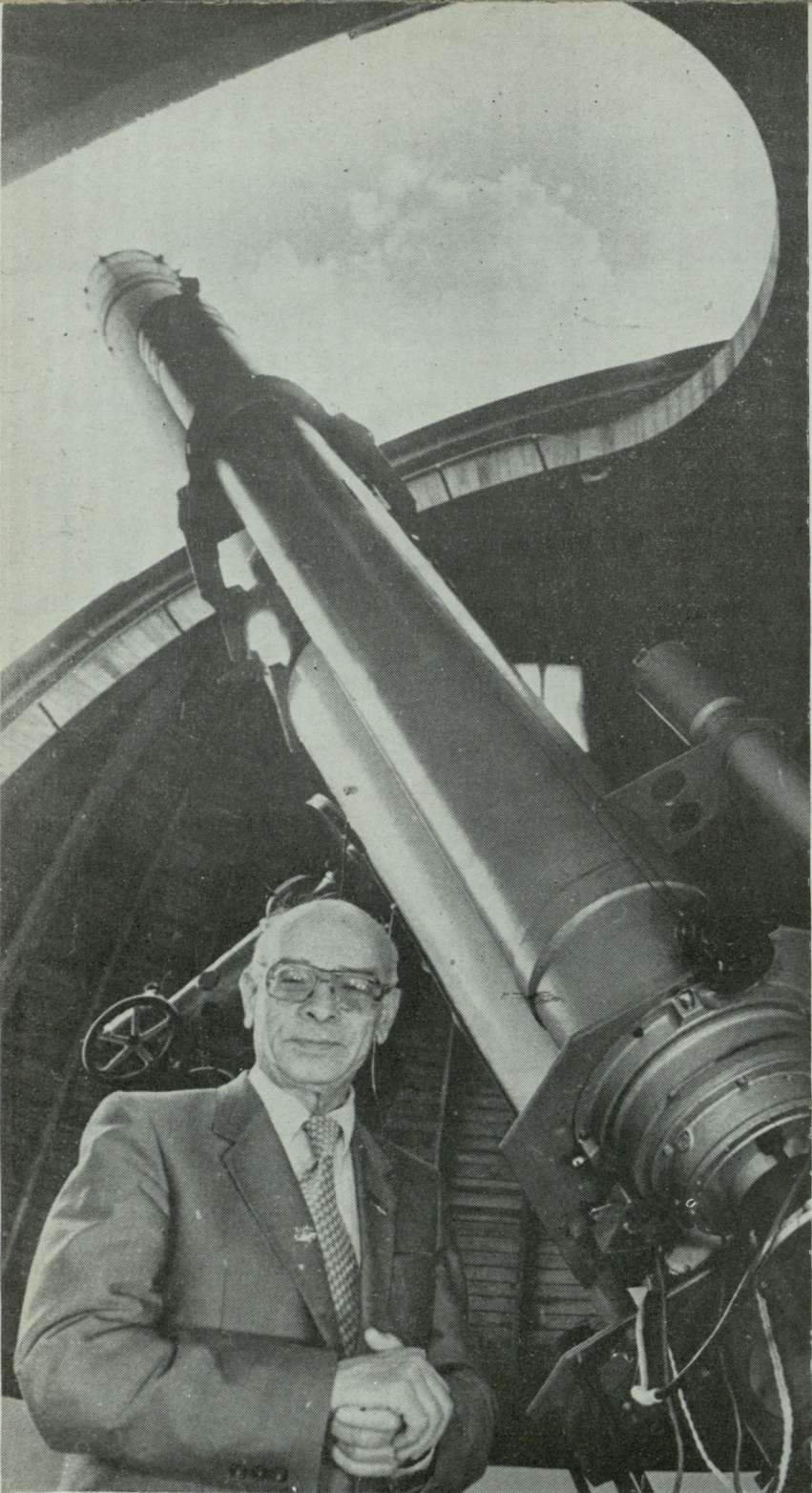

ეროვნული
ოლიმპიური
კომიტეტი

იპოდრომში.

ფოტო თარხან არევაძისა.

ეროვნული
გიგლირთიკა

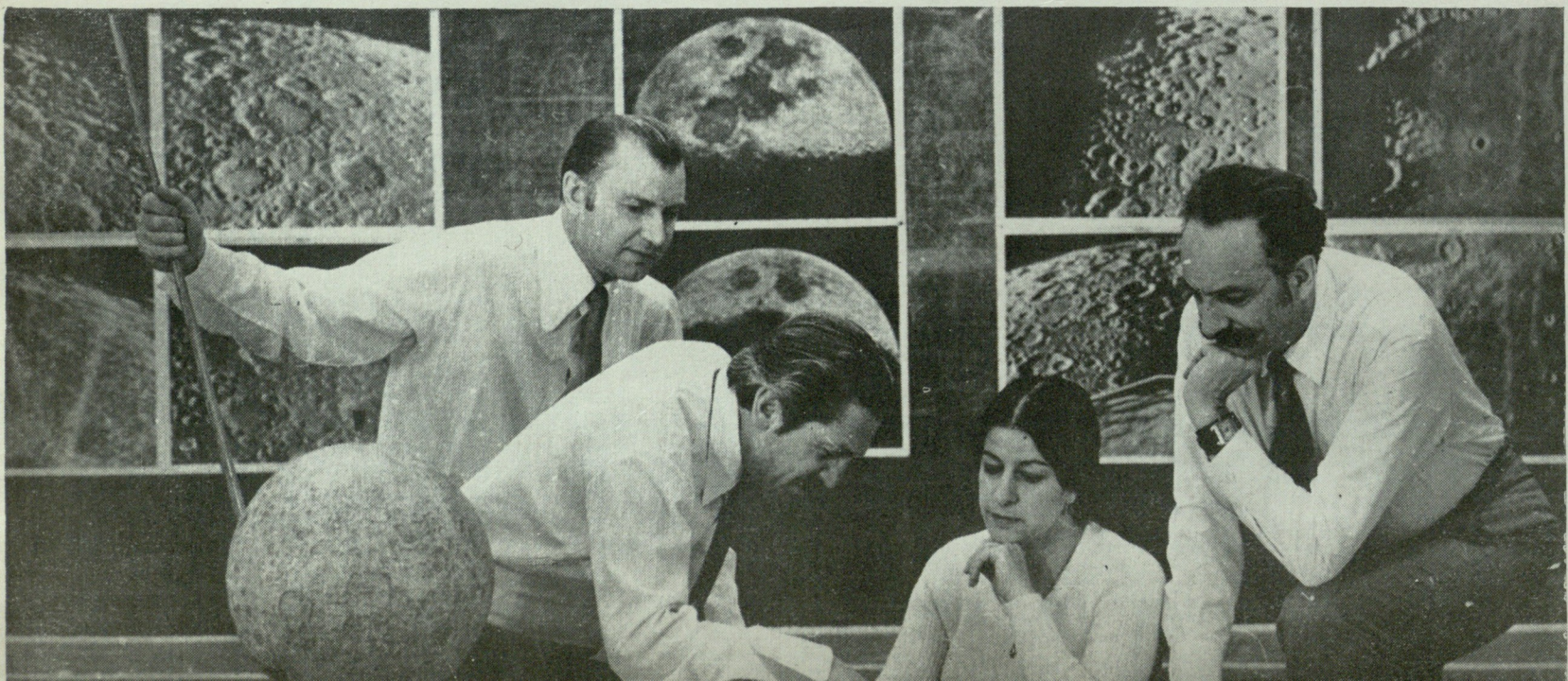
ლაბორანტი თინა ცინცაძე სატურნის ფოტოთი.

აბასთუმნის პარსკვლავები

ფოტო ანატოლი რუხამისა.

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი, აბასთუმნის ასტროფიზიკური ობსერვატორიის დირექტორი ევგენი ხარაძე.

სამეცნიერო სამუშაოს გარჩევისას: ასტრონომიული რადიო-ელექტრონიკის ლაბორატორიის გამგე ანატოლი კოროლი, ობსერვატორიის დირექტორის მოადგილე, ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი გურამ სალუქვაძე, სამეცნიერო-ტექნიკური ინფორმაციის ჯგუფის ხელმძღვანელი მარინე გიგოლაშვილი და უფროსი მეცნიერი მუშაკი, ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი, სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი როლანდ კილაძე.

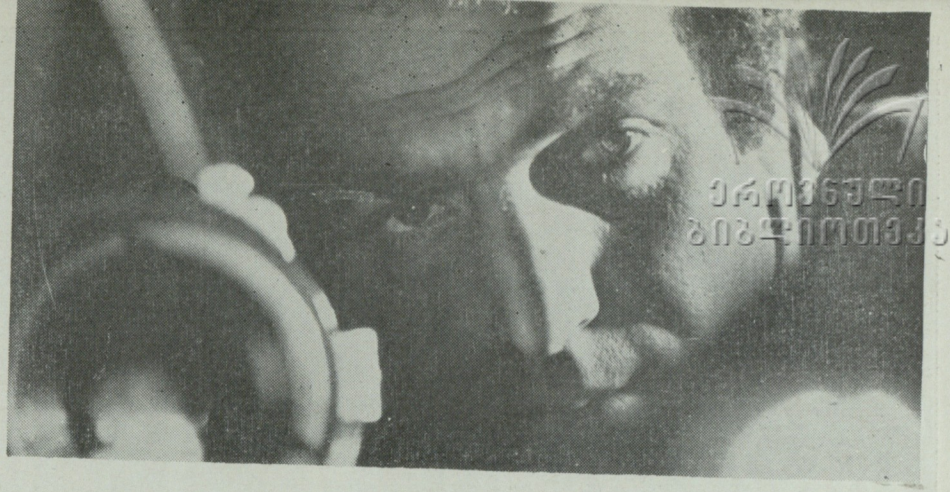

დაბა აბასთუმანი თბილისიდან ორასი კილომეტრის დაშორებით, აჭარა-იმერეთის ქედის ფერდობზე, მდინარე ოცხეს ნაპირებზეა გაშლილი.

ძველთაგანვე ცნობილი სამთო-კლიმატური კურორტი აბასთუმანი დღეს ჩვენი ქვეყნის ერთ-ერთი დიდი სამეცნიერო ცენტრია — აქ მდებარეობს საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ასტროფიზიკური ობსერვატორია.

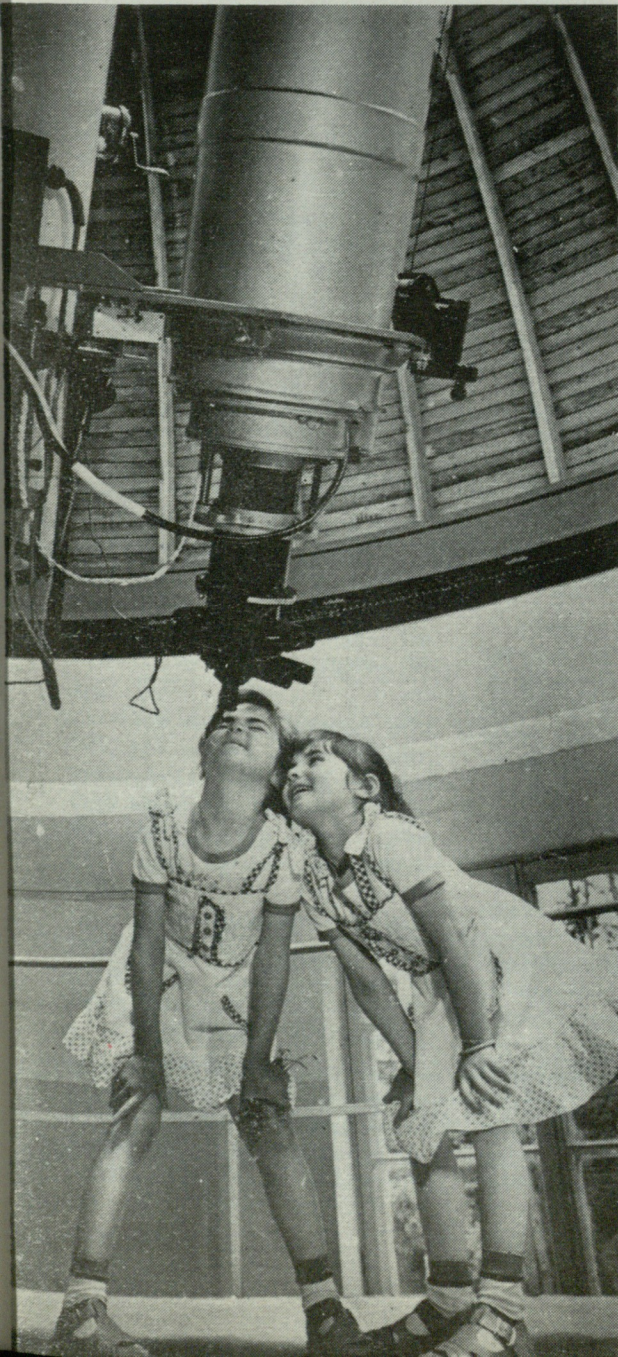
სამეცნიერო კოლექტივი რესპუბლიკის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტის, ობსერვატორიის დირექტორის ევგენი ხარაძის ხელმძღვანელობით დიდ მეცნიერულ შრომას ეწევა გალაქტიკის შესასწავლად.

ბინდდება. ცაზე აკიაფებულ ვარსკვლავებს მძლავრი ტელესკოპების ობიექტივებით უურადლებით აკვირდებიან მეცნიერები. იწყება დაძაბული მუშაობა, ძიება, მიგნება, გააზრება...

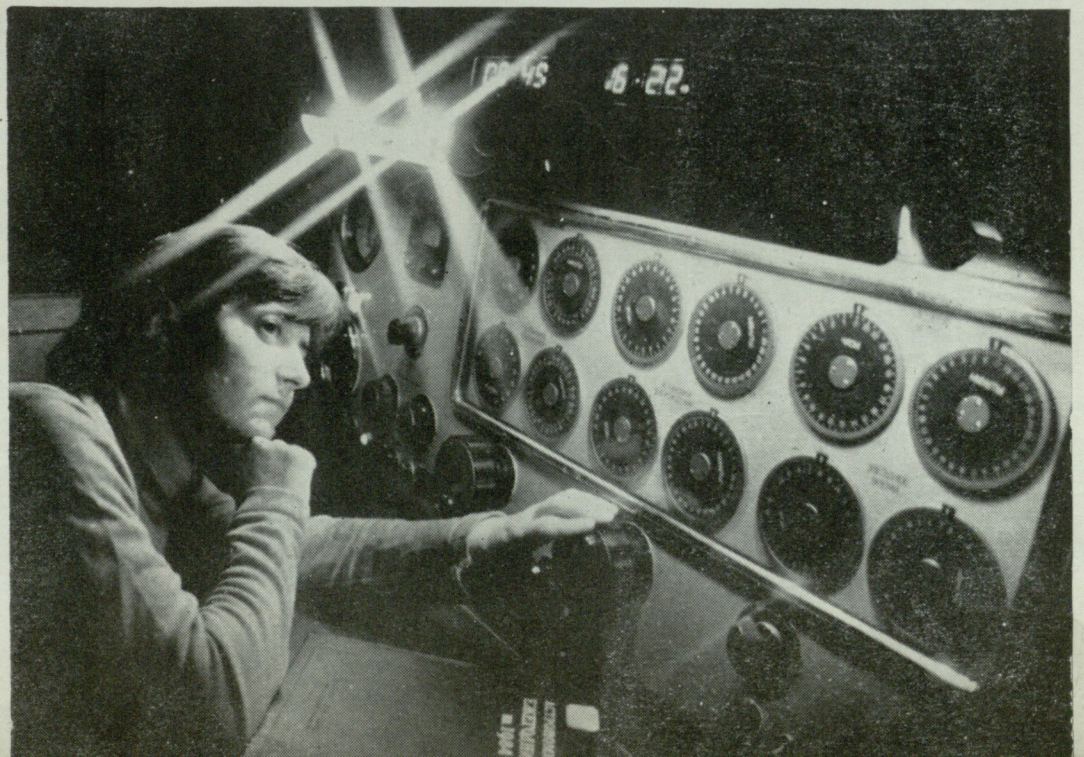
უმცროსი მეცნიერი თანამშრომელი, ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა კანდიდატი ვაჟა კულიჩანაშვილი იკვლევს მზის გვირგვინის ქრონოსფეროს თხელ სტრუქტურას.

— ნეტავი, რას ხედავენ უფროსები?!

მიმდინარეობს დაკვირვება მზეზე.

გალაქტიკის გამოკვლევის განუოფილები უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი გალინა ჭიმშელიშვილი მორიგი დაკვირვების დროს.

„მზიურის“ პარკში.

უბოთ აონდო დვალისვილისა.

ნიგნიდან
„პიჭი, რომელსაც
ჩიტის გული
პოვნდა“

იისუფერი კოცონი

სუბა გარულავა

როგორც ერთი ლამაზი კოცონური ზღაპარი, ისე დამრჩა მესხიერებაში სოფელი, რომელიც საქართველოს რუკაზე ხორგასა და ყუღუღის შორის მოჩანს.

მე ამ სოფელში უფხო და უგერგილო აღამიანი არ მახსოვს, არ მახსოვს ძუნწი, შურიანი, ბოროტი, უმადური...

ღმერთმა ნუ ქნას, ოღესმე უკეთური კაცი დაიბადოს ან დამკვიდრდეს ამ კურთხეულ მიწაზე!

დილიდან შუადღემდე თანატოლებთან ერთად, გაღმა სოფელშიც და გამოღმაც, ყველა ჭიშკარს მივაღდექი, ყველა ეზოში შევიხედე, ფიქრით ყველა თანასოფელს ჩამოვართვი ხელი და გადავხევი, ყველას მივმართე გულის სიღრმიდან ამოსული სიტყვით:

— გმადლობთ... გმადლობთ... გმადლობთ...

ბევრმა იცოდა ჩემი ხვალისდელი გამგზავრების ამბავი. არ იცოდა მხოლოდ თათიამ. მე არ ვჩქარობდი გამხელას, სხვებმა ვერ უთხრეს, ვერ მიანიშნეს, ვერ გაუბედეს.

შუადღიდან კი მე და თათია მდინარის პირას დავდიოდით. ვიგონებდით პირველ გაცნობას, პირველ ოცნებებს, პირველ ბარათებს...

არა, გოგა, არაფერი იყო იმ ბარათებში ისეთი, რაც შეუფერებელი იქნებოდა გოგო-ბიჭისთვის, ვინც ის-ის იყო შვიდწლელი დაამთავრა.

თითქმის ორი წლის მანძილზე ყოველდღე ვწერდით ერთმანეთს. ზოგიერთი ბარათი საკმაოდ ვრცელი იყო, ზოგიერთი მხოლოდ ერთი სიტყვისაგან შედგებოდა. მაგალითად:

მე: მოხვალ?

ის: მენატრები!

მე: დაელოდები?

ასმათობას ჩემი მამიდაშვილი მედიკოსი მიწევდა. მას უამიჯამ თათუშა ცვლიდა — ჩვენი თვალმშვენიერი თანაკლასელი, სწავლაში პირველთაგანი და შნოიანად ჩაცმული. ერთი შეხედვით იგი თითქოს ცივი და მკაცრი მოგეჩვენებოდა. ახლო გაიცნობდი და იგრძნობდი, რა გულთბილი გოგო იყო! მეგობრისათვის თავს გაწირავდა. საკუთარ გრძობასაც კი დამალავდა, დათრგუნავდა, დათმობდა. დაუბრებულ ბავშვებს ორიოდ წუთში შეარიგებდა. მასწავ

ვლებლად იყო დაბადებული, ისე უყვარდა ბავშვები...

ცოტათი ჰგავდნენ ერთმანეთს, მაგრამ იმდენად არა, როგორც მათი სახელები — თათუშა და თათია.

შებინდებისას მივაღდექით ბორანს, რომლითაც გოგო გაღმა სოფელში უნდა გადასულიყო.

მორჩილად შემომყურებდა თვლებში თათია. თბილი, მაყვალავით თვლები ჰქონდა. რომ ილიმებოდა, ქრუანტელი მივლიდა.

— მე უშენობა ძალიან გამიძინებდა! — დავიწყებ ანაზღად.

გუმანით იგრძნო, რომ რაღაც მოულოდნელს ვეტყვოდი.

— გისმენ, ვახუშტი!

— მე სხვაგან მივყავარ ბებიას...

— როგორ, ბებია მაკრინე აქ არის? — წარბები შეკრა, თითქოს გაუკვირდა, რატომ არ მნახაო.

— ჰო, აქ არის. მე ხვალ საღამოს უკვე აღარ ვიქნები შენს კეთილ და მშვენიერ სოფელში...

— მაინც სად მიემგზავრები? — მკითხა თითქოს გულგრილად, თითქოს სხვათაშორის.

— სამურზაყანოში...

ისე გამოვივიდა, თითქოს სხვა ქვეყანაში მივდიოდი და არა აქედან ასიოდე კილომეტრზე მდებარე რაიონში.

— სად არის ეს შენი სამურზაყანო?

— ენგურს გაღმა. მატარებლით უნდა გავემგზავრო...

— ჩემთვის მაინც შორს არის! — სინანულით წარმოთქვა და ხელი ხელზე მომკიდა. მეც ამ სიხლოვემ გამაბედვინა:

— თათო, ხომ არ დაგიკარგავს ან ხომ არ დაგიხევი, რასაც მე გწერდი?

— რას ამბობ ვახუშტი? შენს წერილებს როგორ დავკარგავდი, მით უმეტეს, როგორ დავხევი? — შეძრწუნდა თათია.

— მეც შენი ხელით მოქარგული არც ერთი ფურცელი არ დამკარგვია, თუმცა აღიდებული მდინარე ბევრჯერ შემოგვეჭრა ქონში. მაღლა სხვენში მქონდა საიმედოდ შენახული.

— მართლა, ვახუშტი?

— ჰო, ასეა.

— ნეტავ, ახლა წამაკითხა, რასაც ვწერდი! — ინატრა უცებ გოგომ.

— მეც ასე ვფიქრობ, თათო. მოდი, შევაგროვოთ, რაც მიგვიწერია ერთმანეთისთვის და ხმამაღლა გადავიკითხოთ კიდევც...

— წავიკითხოთ, ვახუშტი! მე ხვალ წამოვიღებ შენს წერილებს...

— მე კი შენსას მოვიტან! — ვთქვი ასე, თუმცა თავისთავად იგულისხმებოდა, თათიას წერილებიც უნდა მომეტანა.

მებორნის გაჭავრებულ ხმაზე მივხვდით: უკანასკნელ გზას აკეთებდა. თათია აუჩქარებლად წავიდა ბორნისაკენ.

ლაუ ბიძიას ქონში ანგელოსს ჩამოველო — სიჩუმე სუფევდა. გაწყობილ ტაბაკს მამიდაშვილები უსხდნენ. ვახუშტისათვის ხელი არ წაეკარებინათ. მელოდებოდნენ. ბებია და მამიდა მეზობლისას გადასულიყვნენ, ბიძაჩემს კი ეძინა, რათა უთენია ფეხზე ამდგარიყო და თავისი ყოველდღიური მძიმე ჯაფა განეგრძო.

საბედნიეროდ, შენთვის უკვე ნაცნობმა ჰიჭიკომ შემოალო კარი და მოგვამახა:

— შინ სტუმრები დავტოვე და თქვენთან გამოვეშურე. რა გატირებთ? სატირალი მტრისას. ბიჭი ისევ ქალაქში მიდის, ამ ტალახის ზელვასა და ჭაობებში ფორთხვას იქ არ ურჩევნია? კინოშიც ივლის და ბიბლიოთეკაშიც. მოკვდა ბიჭი წიგნების საძებნელად სოფლიდან სოფელში ლოდილით...

— ვერ გავიგე, გალში მიდის თუ სამურზაყანოში? — იკითხა მედიკომ.

— ქალაქი გალი სამურზაყანოს ცენტრი გახლავთ, ცოლისდავ. ჰოდა, ამერა, ალავერდსა ვარ შენთან... ეს პირველ სიყვარულს გაუმარჯოს!

ერთი წუთითაც არ იფიქრო, თითქოს საგანგებოდ ჩემს გასაგონად წარმოთქვა ასე: ჩვეულებრივ იგი თავის თამადობას ამ სადღეგრძელოთი იწყებდა.

დიდხანს ვაგრძელებდა ჩვენი პურობა. მერე დავწვიქით, მაგრამ გათენებამდე თვალი არ მომიხუჭავს.

მესიზმრა: თათიას მკერდზე მიეკრა წერილების მთელი კონა და ჩემკენ მოეშურებოდა. ერთბაშად ამოვარდნილმა ქარბორბალამ მკერდიდან გამოსტაცა ჩემი ბარათები და ჰაერში ააფრიალა. ვილაც უცნობმა ჭაბუკმა ჰაერშივე დაიჭირა რამდენიმე ფურცელი, წაიკითხა, ახარხარდა და ნაკუსწ-ნაკუსწად აქცია.

შორიასლო სხვა ბიჭებიც იდგნენ და ხარხარებდნენ.

— ჩემკენ გამოიქეცი... აგერ ვარ... თათია, ჩემო თათული! — ვყვიროდი მე და სირბილით მივდევდი საოცნებო გოგოს, რომელიც უცნობმა ბიჭებმა ხელიდან გამოგლიჯეს და შორს წაიყვანეს.

მინდოდა მეც ვეყარა ფეხქვეშ გათელილი ჩემი ბარათები, პაერში კი ფარფარებდნენ დაფხრეწილი ფურცლები...

— ალბათ, ცუდი სიზმარი ნახე, ისე ყვიროდი! — გამომაღვიძა ამერამ. არაფერი მითქვამს.

ერთდროულად წამოვხტით ლოგინიდან და მდინარისაკენ ვაფიქვით. იმ დღეს უკანასკნელად ჩავეხვეე შობლიურ მდინარეს და ისე გამოვფეთხოვე, როგორც ცოცხალ არსებას:

— ნახვამდის, ხობისწყალო!

ამერა მუდამ მასწრებდა ტანსაცმლის ჩაცმაში. იმ დღესაც ჩაცმულ-დავარცხნილი უკვე ნაპირზე იდგა. შორიასლო მამიდაჩემი დავლანდე.

მან თავის ბიჭსა და ქალოშვილებს ანიშნა, ახლო მისულიყვნენ. აღელვებული მამიდა კარგა ხანს სდუმდა. ბოლოს იფეთქა:

— ყვავილები დაგავიწყდათ, ადამიანებო? ორიოდ ღერი ყვავილი მაინც არ უნდა მიართვას მეგობარ გოგოს? არ ვიფიქრიათ ამაზე თქვენ? ბიჭი სოფლიდან მიდის. ვინ იცის, როდის ნახავენ კიდევ ერთმანეთს?

ესეც შენი საიდუმლო პაემანი! ესეც შენი მრისხანე მამიდა!

ცერად ვახედე ჩემს მესაიდუმლეს, რომელმაც ხელი ჩამავლო და იქით გამოიტაცა, სადაც მინდვრის ყვავილები ეგულებოდა.

სიმინდის ყანაში, დაბალ ღობეზე ჩამოძვარა ლაუ ბიძიას თავი ხელებში ჩაერგო და ცრემლებს იშმენდა. დამინახა თუ არა, ჩემკენ გამოიქეცა ეს ახოვანი, უთქმელი ვაჟკაცი, მკერდში მაგრად ჩამიკრა და თითქმის ზღუტუნით მითხრა:

— მე რა მეშველება, მიხას ბიჭო, უშენოდ?

გული ამომიჭდა, მაგრამ ვივაჟკაცი. მედიკომ სასწრაფოდ დაკრიფა მინდვრის ყვავილები, კონად შემიკრა და მომაწოდა,

თანაც მომაგონა, პაემანზე გოგოს ბიჭმა უნდა დაასწროსო.

მეც დავასწარი, მაგრამ ლოდინი არ დამჭირებია. ორიოდ წუთში თათია იქ გაჩნდა, სადაც მე ვიდექი, მდინარის პირას, ძველი მუხის ქვეშ. ეს ხე წვიმის დროს ასიოდე კაცს მაინც შეიფარებდა.

თავისი მზისფერი კაბა ეცვა, საღესასწაულო, მე რომ ძალიან მიყვარდა. ღმერთო ჩემო, როგორ უხდებოდა ეს კაბაც, მორცხვი ღიმილიც, განზე გადავარცხნილი თმებიც! ვასაფრენად გამზადებულ ჩიტსა ჰგავდა.

ყვავილები და თავისი წერილები მივართვი. მადლობის ნიშნად გამიღიმა. ძელსკამზე, რომელიც აქ მუდამ იდგა, ჩამოვსხედით, მე ჩემი ბარათები დავილაგე წინ, მან — თავისი.

ჩემი პირველი ბარათი ავიღე და ხმაილა წავიკითხე. თვალეზზე ცრემლი მომადგა, თათიას უფრო ყოჩაღად ეჭირა თავი. მე რომ ჩემსას წავიკითხავდი, გოგო იმ წერილს გამაცნობდა, რითაც თავის დროზე მიპასუხა. ისე ვაგვიტაცა ამ უცნაურმა კითხვა-პასუხმა, ორივეს დაგვაფიწყდა ჩემი გამგზავრების ამბავი.

ბუნების წიაღში, ჩიტების დაუსრულებელ ჟღერტულსა და მდინარის ტალღების დუღუნში, თავს ისე ვგრძნობდით, თითქოს მარტონი ვიყავით ამ ქვეყანაზე.

გული ვიჭერეთ კითხვით, დავცხრით, დაემშვიდდით, ბავშვები ვიყავით და ბავშვებზე ვთამაშობდით სიყვარულობანას.

მოულოდნელად დავიწყე:

— წუხელ თითქმის მთელი დამე შენზე ვფიქრობდი, თათო. არ დავიმაღავ, ჩვენს ბარათებზეც. ვინ იცის, როგორ წავა ჩვენი ცხოვრება, ვის ჩაუვარდება ხელში ეს ბარათები, იქნებ სასაცილოდ არ ეყოს ვინმეს ის, რაც ჩვენი ლამაზი მეგობრობის წმინდა აღსარებაა მხოლოდ... წუხანდელმა სიზმარმა ხომ სულ გადამრია...

გულთმისანივით მიხვდა გოგო, რასაც ნიშნავდა ეგ სიტყვები.

— მაშ, ვაჯაქროთ, მაშ, ფერფლად ვაქციოთ ეს ქაღალდები? — უნებლიედ შეჰყვირა გოგომ და ატირდა, — რა დაგიშავეს ამ წერილებმა?

— მე დავბრუნდები, თათია. დღესა თუ ხვალ, ოდესმე მაინც უთუოდ დავბრუნ-

ნდები და კვლავ აღვადგენ, ვავაცოცხლებ, ავამეტყველებ არათუ ამ ბარათებს, იმასაც, რაც ჯერ კიდევ არ გვითქვამს ერთმანეთისთვის, რაც ჯერ კიდევ ვერ ვაგვიმზღვლია საკუთარი ფიქრებისთვისაც...

წამით ვიყუჩე, მინდოდა გამეგო, მისმენდა თუ არა ნაწყენი გოგო. მისმენდა და მეც განვაგრძე:

— სასწაულთმოქმედი მე არა ვარ და ჯაღოქარი. მაინც გპირდები: სიტყვა-სიტყვით აღვადგენ ჩვენს ყველა წერილს, სათითაოდ ყველას... ენდე ჩემს ფიცსა და მეხსიერებას...

— მჯერა, ვახუშტი! — ეს ისე სთქვა გოგომ, ჩანდა, ეჭვი არ ეპარებოდა ჩემი სიტყვების სიმართლეში.

ო, როგორ მინდოდა მოვეფერებოდი მის ფაფუკ თმებს. მეთქვა ტკბილი; საოცრად ტკბილი რაღაც, რომლის მსგავსი არასოდეს მითქვამს; დამერწმუნებინა, რომ ჩემი ბრალი არ არის ეს განშორება; რომ არც ბებიანიჩემია დამნაშავე, რომ ის კი არა, ჩემს თავზე წისქვილის ქვასავით დატრიალებული უბედურება — ობლობა დამატარებს კარიდან კარში, სოფლიდან სოფელში, უღელმამაო ბიჭის ბედი მაიძულებს ასე ვიხეტიალო!

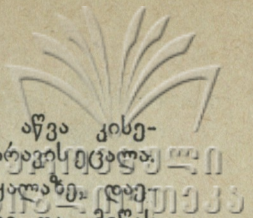
მინდოდა მეთქვა ეს ყოველივე, მაგრამ არ მითქვამს მხოლოდ იმიტომ, რომ თათიამ ისედაც მშვენივრად იცოდა ყველაფერი. მას ხომ ახსნა-განმარტება არასოდეს სჭირდებოდა.

სათითაოდ გავშალეთ და ხელისგულეებით გადავაუთოეთ რვეულის ფურცლებზე ნაწერი ბარათები, ერთად მოვაქუჩეთ, მერე იმ ბარათებთან ორივემ ერთდროულად მივიტანეთ თითო ანთებული ასანთის ღერი...

ქარი არ ქროდა, ამიტომ პირდაპირ ცისაკენ წავიდა იისფერი პატარა კოცონი. ამერას ძახილი, გელოდებითო, თითქოს არც გვესმოდა. ხელიხელჩაკიდებულნი, გაბრუებულნი შევყურებდით წერილების გორას, უკვე ცეცხლის ალად რომ იყო ქცეული.

დიდხანს არ ჩამქრალა იისფერი კოცონი, რათა მისი იღუმალი შუქი ისევ გამობრწყინებულიყო ჩემი ბავშვობის წიგნის ფურცლებზე.

უკვლავი

„... ახალგაზრდობაში ღვინოს არ ეკარებოდა, ხმა მერე დაიწყო... სოფელში იშვიათად ჩამოდიოდა, ბოლოს კი სულ აღარა ყოფილა...“

სახლ-მუზეუმის თანამშრომლის ნაამგობიძან.

აიკრა გულა-ნაბადი და სოფლიდან ქალაქში ჩავიდა. ქალაქი იყო დიდი და მიუსათარი...

მშვიერი რომ არ მომკვდარიყო, მიკიტანს ხელზე მოსამსახურედ დაუდგა. დასრულდა გზა-გზა ხეტიალი, გაიფიქრა მიამიტმა ჭაბუკმა, მაგრამ მოტყუვდა — ეს მხოლოდ დასაწყისი იყო. სოფლური ზენინის მქონემ დიდხანს ვერ გაუძლო მიკიტნურ ცხოვრებას და გაეცალა. მთელი დღე უსაქმოდ დაეყოლოდა ორთაჭალის ბაღებში. მოქვიფეთა უდარდებლობა მასაც ეუფლებოდა და გაურკვეველი იმედით ავსებდა. აღარავის დავებრიყვებინებო, — მსჯელობდა გუნებაში, — თავისუფლად ყოფნას რა სჯობიაო. მაგრამ შიმშილმა და უილაჯობამ ახლა ვაჭართან მიიყვანა, მერე მენახშირესთან, მერე ვეკილთან, მერე ყასაბთან, მერე რკინიგზის სადგურის უფროსთან... ვიღას არ გაექცა და ვიღამ არ შეიკედლა, მაგრამ ხსნა არსად და არავისთან ჩანდა!..

დრო კი გადიოდა... ქოჩორში ჭალარა გაუხშირდა. თვალები ჩაუსევდიანდა. ნაოჭები ჭიაყელებივით დაესივნენ. ოფლს წყალივით ღვრიდა, მაგრამ შიმშილი, ვაჭირვება და ძონძები ვერ მოიშორა.

ქალაქი იყო დიდი და მიუსათარი...

აგერ, უკვე მეცხრე წელიწადია, რაც ქალაქში ცხოვრობდა და ჯერ კაციშვილს არ შებრალებია. ყასიდადაც არავის უკითხავს: ვინ არის, საიდან არის, რა უჭირს, რა უღონინს — მისთვის არავის ეცალა! ყველასაგან მივიწყებულს, სევდა მოერიდა და ნადრევი

სიბერე დაეტყო. გულის გადასაყოლებლად მთელი დღე ქუჩა-ქუჩა დაყანყალებდა. მეტწილად რკინიგზის სადგურის ახლოს ტრიალი უყვარდა. რაღა ჯურის ხალხი არ ირეოდა იქ! მაგრამ ვაგლახ — ყველანი უცნობები იყვნენ მისთვის! ეპ, როგორ ენატრებოდა სოფლად გავლა, მაგრამ ამ უსახლკაროს თავმოყვარეობა მეფური ჰქონდა. სოფლელებს ქალაქი სამოთხედ ჰქონდათ წარმოდგენილი, სადაც ყველა ხელგაშლილი ცხოვრობდა. ჰოდა, აბა, ნაცნობ-ნათესავებს რა პირით სჩვენებოდა, რას იფიქრებდნენ?! არა და არა, აღარ წავალ! — ჯავრობდა გუნებაში, თუმცა მირზაანის გორაკებზე ვაგლა და მეზობლების ერთი კარგი „გამარჯობა“ სულს ერჩია.

გულს უღონებდა უთავბოლო ქალაქი. ეზიზღებოდა მოუსვენრობაზეყრილი ჩარჩვაჭრების საიდუმლო ფუსფუსი. მხოლოდ ის დააბოტებდა აუჩქარებლად, ნება-ნება. სხვები სადღაც გარბი-გამორბოდნენ, დაძვრებოდნენ, დავობდნენ, ჩიოდნენ, ითვისებდნენ, ვილაცყებდნენ აციმბირებდნენ, საქმეებს ჩარხავდნენ, ჯიბეს ისქელებდნენ. ნეტა, რას ეწვალენბან მაგდენსაო,— ფიქრობდა ადამიანთა გულხარობით გავივრებულნი ამბოკარი, — როცა კაცს ერთი ნატეხი პური და ბულუღა მწვანელიც დაარჩენსო. ჰმმმ! ნატეხი პური და ბულუღა მწვანელი! ცუდად იცნობდა ეს გულალაული კაცი ხართა ბუნებას. ნატეხი პური კი არა, მათთვის ნება რომ მიეცათ, დედამიწას ძირამდე გაღრმინდნენ ვირთაგვებივით; რომ შესძლებოდათ, თვით მზეს დააბნელებდნენ, რათა სიბნელეში უფრო უშიშრად ეფათურებინათ ხარბი ხელები!..

ქუჩებში ხეტიალისას ლამაზ აივნებზე და ღია სარკმლებში ხედავდა მდიდართა ცხოვრებას, ხედავდა სუფთად ჩაცმულ ბავშვებს, ძვი-

რფას ავეჯს, განცხრომას, ფუფუნებას, ლამაზ ქალებს და გრძობდა, მას არ ეწერა არც ბედნიერება, არც ოჯახური სიმყუდროვე, არც ფუფუნება, არც ლამაზმანთა ამბორი. მაგრამ თუნდაც ველირსო, რათ მინდაო — ფიქრობდა გულგავესლილი, — რა ფასი ექნება, როცა ჩემისთანა ათიათასობით მოყვასი ჩემსავით იტანჯება — სიღარიბეში იბადებიან, რათა ისევ სიღარიბეში დალიონ სული. არა, არ მინდა, იქამც იყოს სიმდიდრე-ფუფუნებაო!..

დრო კი გადიოდა... აღარ იცოდა, რომელ გზას დასდგომოდა და რა ელონა. ერთი პირობა გადაწყვიტა, სამუდამოდ გადახვეწილიყო, წასულიყო ცხრა მთას იქით, თუნდაც ჯოჯოხეთში, ოღონდ აღარ ეხილა ადამიანთა უვიცობა, სილატაკე, გულქვაობა, ბოროტება, სიხარბე, გაუტანლობა, სიმუხთლე, ქიშპობა, სულმოკლეობა, მაგრამ სად წასულიყო, ვის მიჰკედლებოდა?! ვისთანაც იყო, ყველას ხარული მოთმინებითა და ძალღუთი ერთგულებით ემსახურა, მაგრამ ლატაკი ლატაკად დარჩა. თუმცა, ეშმაკსაც წაუღია სიღარიბეცა და სიმდიდრეც. უფრო მეტ გაჭირვებასაც აიტანდა, ოღონდ ერთი მაღლიანი მეგობარი ეპოვა. მაგრამ ყველა ორპირი და ფლიდი იყო. დაწყებული მიკიტნიდან, გათავებულნი მეწვირილმანის გოგოთი, რომელიც ერთგულებას ეფიცებოდა, ორი დღის მერე კი ხელიდან ხელში გადადიოდა.

ყველა მას ატყუებდა! ფრანგმა მომღერალმა ქალმაც მოატყუა. დაპირებებით აღსავსე მზერით გული დაუკოდა, უსინდისოდ კი გაეპარა. სიყვარულით დაბრმავებულმა მიამიტმა ბოგანომ ბათუმამდე გასდია სატრფოს, მაგრამ დაავიანდა — ქალი წინაოამეს წასულიყო გემით. სანაპიროზე დიდხანს იდგა — გახეტებულნი, მოტყუებულნი, შერცხვენილი, პირში ჩალაგამოვლებული, მიუსათარი...

ეპ, როგორ სწყუროდა ერთი მართალი მეგობარი მაინც ჰყოლოდა. რაღა ფანდს არ მიმართა. თავი იქამდე დაიშლია, რომ ხასიათის შეწყობაც სცადა რამდენიმესთან, მაგრამ მაინც არაფერი გამოუვიდა: მდიდრები მას ძაღლადაც არ ავდებდნენ, ჩარჩვაჭრებს მოგების მეტი არა აინტერესებდათ რა ამ ქვეყანაზე, აბა, კინტობიჭებთთვის რა უნდა შეეჩვილა — ისინი სულ ხუმრობა-ოინბაზობაში კლავდნენ დროს. საწყალი ხალხი კი ან შრომობდა, ან ღრმა ძილს იყო მიცემული. მოკლედ, ყველას თავისი გა-

საჭირ-საზრუნავი აწვა კისერზე და მისთვის არავის ეცალა. ავიდოდა ნარყალაზე და მხოლოდ პირქვე და მიწას ჩაჰქვითინებდა. მერე, უეცრად სამაგიეროს გადახდის წყურვილით აინთებოდა ხოლმე და კბილებს აღრჭიალებდა.

— სამაგიერო! სამაგიერო! სამაგიერო!..

მაგრამ არ იცოდა, ვისთვის და რა გზით გადაეხადა სამაგიერო. და ანაზღეულად, თავისდა უნებურად, განგების ძალით ფუნჯი მოსწყურდა, რომ ხმალივით ექნია ტილოზე, დაეხატა და ქვეყნიერებისთვის ეჩვენებინა ბეჩავი მეგზოვე, გაფხორილი მილიონერი და ლატაკი წვრილშვილი...

დაიწყო ხატვა და მასთან ერთად ჯოჯოხეთური წამებაც. იქამდე ხატავდა და ხევდა, სანამ ჩანაფიქრს ზუსტად არ გადაიტანდა ტილოზე. როცა საწადელს მიაღწევდა, პირდაპირ ნახატთან ეცემოდა ქანც-გამოცილილი.

მიკიტნებმა მოუწონეს ოსტატობა და შეეკეთას შეეკეთაზე აძლევდნენ. სირაჯებმა და ამქრის კაცებმაც მიაკითხეს. ერთხელ მდიდარმა ქალბატონმაც იკაღრა მის სარდაფში ჩაბრძანება.

— რა ჰქვია აი, ამ ნახატს?

— „სამი თავადის ქეიფი“.

— ვის სადღეგრძელოს სვამენ — ქალისას?

— არა, საქართველოსას!!

მანდილოსანმა ტუჩი აიბზუა, მაგრამ ნახატი მაინც იყიდა...

დრო კი გადიოდა. ნიადგ ხატავდა და უმეგობროდ იტანჯებოდა. ერთ საღამოს, ხატვისაგან ილაჯგამოცილილი, ჩაფიქრებული ქუჩაში თავისთვის მიაბიჯებდა. შიოდა და ღუქანში სალოსივით ჩაბარბაცდა. ღვინოს საერთოდ არ ეტანებოდა, მაგრამ ქარვისფერით მოლოცილიცე ჯამუკები რომ დაინახა, თვითონაც მოეგუნება და მოატანინა. დალია ერთი და გათბა. დალია მეორე და განცვიფრდა კაცი: როგორ მოხდა, რომ ქვეყნის ბატონ-პატრონი საწყალ ხალხზეც ჰყვირიან ღმერთების სასმელსო და ხელახლა გაივსო ჯამი. იმ დღიდან დაუმეგობრდა ღვინოს და აღარც გამორებია სიკვდილამდე. ღვინო გახდა მისი მეგობარი — იღუპალი ცე-

ცხლით ათბობდა. იმედით აღავზნებდა, ოქროს მწვერვალებისაკენ მიაქროლებდა. ღვინო გაუხდა მირონი, ზიარება, მზის ტკბილი წვენი, დარდის წამალი, იმედის ბოძი, ერთგული მეგობარი, რომელმაც ლალატი არ იცოდა, ყოველთვის ამხნევებდა და სამაგიეროს

საქართველოს სსრ

ინფორმაციური თარგმან
განაწილებულია

არაფერს სთხოვდა. ღვინო პირდებოდა სიცოცხლეს, მხნეობას, სახელს, სიყვარულს, სიმდიდრეს, თავისუფლებას, ბედნიერებას, მაღლიან ნახატებს.

ღვინო პირდებოდა თვით უკვდავებას!
ჭრელ სუფრაზე პურობა არ უყვარდა. ველარ იტანდა შეღვინიანებული კაცების კვხინას, ბლუკუნს, ყაყანს, ყველაფერზე უაზრო ლაპარაკს. ეს ფიქრების მწყობრ ღენას უბურდავდა და აღრენილ გუნებაზე აყენებდა. ღუქის მყუდრო კუნჭულში თავისთვის მიჯდებოდა, გამოცლიდა ორიოდე ჯამუკას და ტკბილ ზმანებებში შესული ცხადლივ ხედავდა მარტოხელა ღარიბს, საწყალ მოახლეს, მირზაანის სერებსა და საყდარს, დათვის ბელებსა და ორთაჭალის ტურფას, სააღდგომო ბატკანსა და ცხენის ქურდებს, ირმებსა და სქელულვაშა მოქეიფეებს, მოჭამაგირეებსა და კალოს, მებაღურებსა და სევდიან მალაკებებს, ტივსა და თამარ დედოფალს...

ღრო კი გადიოდა!!
იცოდა, უღმობელი სიკვდილი გაწვრთნილი აქლემივით ერთხელ მის წინაც დაიჩოქებდა. მაგრამ ეს არ აშინებდა. ის სხვა რამეზე წუხდა: არ უნდოდა ამქვეყნიდან ისე წასულიყო რომ მეგობრის ვალში დარჩენილიყო, რომელიც მუდამ გვერდში ედგა, ამხნევებდა და მის შთაგონებას სიბრძნეს აწოვებდა. და მხატვარმაც დახატა. დახატა, როგორც შეეძლო და რამდენიც მოასწრო. დახატა ყურძნის დედა — კოჭლი ვაზები, დახატა საწნახელში ჩაჭყლეტილი მტევნები, დახატა ქარვისფერი ღვინით სავსე ჯამები, თასები, ყანწები, ტიკები, ჯიხვები, რუმბები, აზარფეშები... არ დარჩა ვალში, დახატა!

ღრო კი გადიოდა...
მალე ომი დაიწყო და ქვეყანა უარესად აირია. სასამელსაქმელმა იკლო. ბაზარი გაძვირდა. გაჩნდნენ სპეკულანტები, ყალბი ფულის მჭრელები, მაწანწალები, თაღლითები, ცრუ-წინასწარმეტყველნი, საქმოსნები, მედროვენი, შარლატნები, დეზერტირები, შოვისნიტები, კოსმოპოლიტები... თბილისი ფრონტიდან დაბრუნებული ინვალიდებითა და ფრონტზე მიმავალი ჯარის ნაწილებით გაივსო. რუსეთის იმპერატორი ნიკოლოზ II ტახტიდან ჩამოაგდეს. მსოფლიო ქარცეცხლი კვლავ მძვინვარებდა. ხალხი გაჭიანურებული ომის დასასრულს მოუთმენლად ელოდა, რათა ყველაფე-

რი გარკვეულიყო და თავიდან დაეწყო მშვიდი ცხოვრება.
ნახევრად მშვიდ-ტიტველ მხატვარს არაფერი ჰქონდა გასარკვევი — მისთვის ყველაფერს ნათელი ეფინა: იცოდა, ცხოვრება ამოება იყო და ერთსა ეშურებოდა — ხატვით გული მოეჭვებინა. ხატავდა და ხატავდა! მთელი საქართველოს დახატვა ეწადა!

ღრო კი გადიოდა...
ბოლო ხანს მხატვარს ჩუმპიანი პოლიცემისტერი გადაეკიდა.
— ნუ ლოთობ, თორემ გაგასახლებ ქალაქიდან!
— მე ლოთი არა ვარ!
— აბა, მაშ, რა ჯანდაბა ხარ?
— მხატვარი.
— მხატვარი არა, ისა ხარ! თბილისში გვიანი შემოდგომის ცივი ქარი უბერავდა. ზამთრის მოლოდინში ბედითად გასუსულიყო ქალაქი. ქუჩებში კანტიკუნტად თუ გაივლიდა ეტლი და მგზავრი. ფერფლავდა. სწორედ ამ დროს ერთი მდიდრულად მორთული ქართველი კაცი სირაჯ-მედღუქნეებს აწუხებდა — მხატვრის ადგილსამყოფელის შეტყობა ეწადა.

პასუხები უღარდელი და უიმედო იყო.
— ჯერ ის იკითხეთ, ვინ იცის ცოცხალია?
— ისა, ბატონო? იმას ხო ჭირისუფალი აღარავინა ჰყავს და აქა-იქა გდია!
— ჰო, მართალია, აქ ხშირად დათარებოდა, მაგრამ ბოლო ხანს რალაც არ გამოჩენილა!

უცნობ უღვაშოსანს არ ეპიტნაებოდა ქორუხა ამინდში ღუქან-ღუქან კანკალი, მაგრამ მეტი ჩარა არ ჰქონდა — ქალიშვილს მოეპრიანებინა: ჩემს მზითვეში „სააღდგომო ბატკანიც“ უნდა ერიოსო.
მხატვარი კიბისქვეშ მიკოწიწებულ ხუხულაში იპოვა. ღია კარიდან შეჭრილი სუსტი მუქი ძლივს ანათებდა უსარკმლო ჯურიღმულს. უცნობს ცხვირში საღებავების, შმორისა და ღვინის ერთმანეთში არეული სუნი ეცა.

წვერულვაშაბურძგნული ნასვამი მხატვარი ნესტიან კედელთან მხარ-თეძოზე მიწოლილიყო და რალაცას ლულულულებდა.
„რა გავაგებინო, გამტყვრა-ლია“, — გაიფიქრა სტუმარმა, დაჩუტულ ტიკორას ფეხის წვერი წაჰკრა და სინახულთი ჩაილაპარაკა.
— მოკვდები, შე საცოდავო! ნიკო ფრონსმანშვილმა ნათქვამი გაიგონა, მაგრამ არა უპასუხა რა. ოღონდ ერთი კი ახედა უცნობს და წვერულვაშაში უღარდელად ჩაილიმა.
ეს უკვდავების ღიმილი იყო.

სემი ისააკ, 1911, 1912, 1913, 1914 წლებში მე და შენ ოკლენდში (შტატი კალიფორნია) ერთად ვიზრდებოდით ფრედ ფინის უპატრონო ბავშვთა სახლის ვაჟთა ნაწილში. ალბათ, უკვე აღარ გახსოვარ, ისევე როგორც ყველა სხვა, ვინც იმ საოცარ სამყაროსა და ცხოვრებას გახსენებდა და, რომელიც შენ, ალბათ, ჩემზე მეტად გძულდა. მიზეზიც მეტი გქონდა ამისა. თავშესაფარში ჩემთან ერთად ჩემი ძმა და ორი და ცხოვრობდა. ხანდახან დედაჩემი გვაკითხავდა და სასაუზმოდ მანობელ გორაკზე ავყავდით, რომელიც სანფრანცისკოს ყურეს გადასცქეროდა.

შენ მომიტხავი არავინ გყავდა. ტედი დოლანი თუ ვახსოვს, ისიც ჩვენთან ერთად ცხოვრობდა. გავიგე, სან-ფრანცისკოს პოლიციაში დაუწყია მუშაობა მოძრაობის მომწესრიგებლად, თუმცა მე ერთხელაც არ შემხვედრია. რაც იყო, საბედნიეროდ, წარსულს ჩაბარდა, მაგრამ ყველაფერი როდი გავიწყდება. ორი რამ სამუდამოდ მემახსოვრება: ერთი რომ, ჩვენ ნამდვილი მეგობრები ვიყავით, ღამეები გვითენებია საუბარში და მეორე — უფროსკლასელი ბიჭები ძალით გვაჩუბებდნენ. ჩხუბი არც ერთ ჩვენგანს არ სურდა, მაგრამ ვუჭვრებდით მათ, შიგ სახეში ვუბათქუნებდით მუშტებს, მაგრამ იმის გამო, რომ ბოლომდე ვერ ვიმეტებდით ერთმანეთს, პირველივე შესაძლებლობისთანავე ბლავილს ვიწყებდით, ვითომ, მართლა გვეტყინა რამე და გვძულდა ერთმანეთი. მხოლოდ ამის შემდეგ თუ დაგვანებებდნენ ხოლმე თავს უფროსები.

ვფიქრობ, ამ შეტაკებებს თავშესაფარში მცხოვრებ ვაჟთა შორის რასობრივი და სოციალური სხვაობის გარდა, სხვა მიზეზებიც გააჩნდა. ჯერ ერთი, მაშინ სიტყვა „რასის“ მნიშვნელობა წესიერად არც კი მესმოდა, არც ის ვიცოდი, რომ დედამიწაზე ასზე მეტი ჯურის ხალხი ცხოვრობდა. ამიტომაც ვაუგებარი იყო ჩემთვის, ორთაბრძოლაში გამარჯვებას რასობრივი სიამაყის გრძნობასთან რა კავშირი

ქონდა, მიიჩინებდნენ, რომ შენ ურია ხარ, მე კი სომეხი. დამარცხება ღირსების შელახვას უდრიდა. ალბათ, შენი გულშემატკივრებიც ამავეს გიკვირებდნენ და გახელდნენ, როგორც შეეძლოთ. ეს ყველაფერი კი ძალზე უნიჭოდ იყო დადგმული. რა პატარები და უსუსურები ვიყავით მაშინ, ერთმანეთს მასხარავით რომ ვაყრიდით მუშტებს ვილაყეების გასართობად. შეგობარი ყველას ჭირდება, მაგრამ თუ შეგობარი სიცოცხლეს ვიმწარებს, ჯობს, საერთოდ არ გყავდეს.

ჩხუბის დამთავრებისთანავე ჩემი და შენი მეგობრები ჩვენსა და გასაოცრად შეგროვებულდნენ და ერთად მიდიოდნენ სადღაც. ჩვენ კი მარტო გვეტოვებდნენ ერთმანეთის პირისპირ. მინაროდა და კიდევ მიკვირდა, მაგრამ ამას რალა მნიშვნელობა ჰქონდა, მე და შენ ისევ მეგობრები ვიყავით. ასე ხდებოდა ორმოცდათხუთმეტი წლის წინათ და ეს მოგონება გარდასული წლების ყველაზე ცხოვრებისეულ გამოცდილებად მაწვეს მხრებზე. მას შემდეგ რასობრივ-რელიგიური საზღვარი ჩვენს შორის აღარ გაჩენილა. იქ, სადაც ჩვენ ვცხოვრობდით, ჩვენგან განსხვავებული რასისა და რელიგიისა იყვნენ ისინი — უფროსები.

ჩვენი ზედამხედველი, მის ვიჩენსტერი, ერთი ტლანქი დედაკაცი იყო. განსაკუთრებულ სიმკაცრეს ბანაობის დღეს იჩენდა. საითთოდ გვიძახებდა და თავისი ვებებერთელა ტორით გვყრიდა ტაშტში. ფხიზლად ეჭირა თვალი, რომ ბოლომდე გავსაპნულიყავით, შემდეგ თავზე წყალს გვავლებდა საპნის მოსაშორებლად, გვაჩეჩებდა ხელში ვებებერთელა პირსახოცებს და ისევ საითთოდ გვგზავნიდა ჩასაცმელად. საშინლად მაღიზიანებდა ეს პროცედურა. რა უფლება ჰქონდა იმ დედაკაცს, ასე ცხვრებოდა რომ მიგვერეკებოდა დასაბანად და დაწითლებულ ვეება ტორს კისერში რომ გვკრავდა ტაშტში ჩასაგდებლად. არადა, არც ისე ცუდი ქალი იყო, ალბათ, მის ვინჩესტერი. მასზე უარესი ზედამხედველებიც ბევრი მინახავს, მაგრამ იმდენად ამპარუნეი შესა-

ხედი იყო და ისეთ ოხშივარს აფრქვევდა, სიცოცხლეს შეგაძლებდა, თავს კი არა. ეს იყო და ეს. კიდევ, მახსოვს, მიაღებოდა რომელიმე თქვენგანს დასატუქსად და ჩემზე მიუთითებდა, ამას რატომ არ ბაძავთო. ალბათ, როგორ იყო დარწმუნებული, რომ მისი შექება მეამაყებოდა. რა მქონდა მისაბაძი, ვერ გამეგო. სხვაგვარად როგორ უნდა მოვქცეულიყავი, როცა თავშესაფარში ფეხის შემოდგმისთანავე მივხვდი, რომ თუ არ შევეგუებოდი იქაურობას, სასოწარკვეთილება დამლუბავდა. ყოველ ღამე, სინათლის გამორთვის შემდეგ, საძიებელში ვიღაცის ტირილი ისმოდა.

ვუსმენდი და ვფიქრობდი: ბედი ჩემი, რომ არ მეტირება, ალბათ, არც ისე ცუდად მაქვს საქმე-მეთქი. იმ ბიჭებს კი ნამდვილად ეტირებოდათ და ამის მიზეზიც, ალბათ, ნამდვილად ჰქონდათ. უპატრონო ბავშვთა სახლში ცხოვრება იმათთვის ბევრად უფრო საზარელი და აუტანელი აღმოჩნდა, ვიდრე ჩემთვის. არ მახსოვს, ოდესმე დამეცინოს მათთვის. დარწმუნებული ვარ, არც შენ დასცინებდი, მაგრამ ოთახში ყოველთვის აღმოჩნდებოდა ერთი-ორი ისეთი, ვინც დილას თავს წაადგებოდა ნამტირალე ბიჭს და აქეზებდა: შენ ბლაოდი მთელი ღამე შე ქვეშაფსია, შენაო?

მოხუცი ძიძა ბლანშ ფულტონი წლების მანძილზე ცხოვრობდა თავშესაფარში და უკვე სამსახურში გასამრჯელოსაც არ იღებდა. ხანდახან მას მარგალიტის უღელტეხილზე ან ქალაქის პარკში მივყავდით სასეირნოდ. ეს გასეირნება სატუსალოდან პატიმრების ცოტახნით გათავისუფლებას წაგავდა.

ერთხელ პარკში წავვიყვანა. იქ ჩვენს გარდა სხვა ბავშვებიც იყვნენ. ისინი ჩვენსავით საცოდავები მომეჩვენა. მეტიც, ჩვენ მასზე უკეთ ვიყავით მოვლილები, დავარცხნილ-დაბანნილები და ჩაცმულ-დახურულები, ყველანი ერთნაირ გახამებულ პერანგებში და გაუთავებულ შარვლებში გამოწყობილები. უცებ ერთმა ბიჭმა მეორეს გასძახა:

— ჰეი, ჰიტ, მოდი, ობლები განახო.

ისინი მოვარდნენ და მოგვაჩერდნენ. ჩვენ მათ შევცქეროდით. მეორე ბიჭს თავი უცნაურად ჰქონდა წაგრძელებული. წუთითაც არ მიფიქრია მისი შეურაცხყოფა, მაგრამ შევხედე თუ არა თვალებში, მაშინვე წამომცდა „გამოქლიავებული“. ეს სიტყვა უფროსკლასელებისგან მქონდა გაგონილი. გულდასაწყვეტი ის იყო, რომ თუმცა ობლები და-

გვიძახეს, გასაყოფი მე იმ ბიჭებთან არაფერი მქონდა და არც ზიზილი გამჩენია მათ მიმართ. სიტყვა კი ისეთი დაეუძახე, სხვა, აბა, რა უნდა ეფიქრა იმ გრძელთავა ბიჭს. ბუნებრივია, ეწყინებოდა და ჩხუბს დამიწყებდა. მოხდა გაუგებრობა. მე უბრალოდ წამოვაცურანტალე სისულელე, ამ სისულელის გამო კი ჩხუბზე ჩხუბითვე უნდა მეპასუხა. ეს არ იქნებოდა ის ორთაბრძოლა, მე და შენს შორის რომ იმართებოდა თავშესაფარში უფროსკლასელების გასართობად. მაშინაც არ ვიცოდი, რისთვის ვიჩხუბებდი, მაგრამ მომიჩვენა, რომ მათ განგებ გამოგვიწვიეს. მოვარდნენ დიდი ინტერესით და ჟივილ-ნივილით, თითქოს ჩვენ გონჯები ვყოფილიყავით, ისინი კი ჩვენს სანახავად მოსულები.

როგორ განსხვავდებოდნენ ჩვენგან. მათ ჰყავდათ მშობლები და ჰქონდათ საყუთარი სახლ-კარი. თავისუფლად და ეხეტებოდნენ, სადაც მოებრინებოდათ, მაგრამ ბრიყვები იყვნენ ამავე დროს და ჩემთვის უკვე მნიშვნელობა აღარ ჰქონდა, ეწყინა თუ არა იმ გრძელთავას რამე. საჩხუბრად მოვუშალდე.

უეცრად მოხდა წარმოუდგენელი. ამან კიდევ უფრო გამაყვირა. საცოდავ ბიჭს ტირილი აუვარდა. გაუნძრევლად იდგა ჩემს წინ და ტიროდა. სიარტევილისაგან სად წავსულიყავი, არ ვიცოდი. კინაღამ მეც ავტირდი. ბიჭი, რომელსაც დედ-მამაც ჰყავდა და სახლიც ჰქონდა, იმ საცოდავ ბიჭებს გავდა, უპატრონოთა სახლში დამლაშობით რომ ტიროდნენ. რატომ ხდება ასე; ვერასოდეს ვერ გაიგებ სხვის გულისტკივილს, სანამ თვითონ არ განიცდი და იმ წუთას, სინდისის ქეჩნა და სხვისი გულისტკივილიც ერთნაირად მაწვალებდა.

— მამატიე, არ მინდოდა, წამომცდა, — ვუთხარი.

მაგრამ ამ დროს იმ ბიჭმა, რომელმაც „ობლები“ დავიძახა, მოულოდნელად აიტაცა ჩემი ნათქვამი.

— პიტერი ქლიავი, ქლიავი... — აღარ ვაათავა მან.

ამან უარესად დამაოხრა. ისინი მეგობრები იყვნენ. მამ, რად დასცინოდა ის მეორე, მშვენიერი მოყვანილობის, მრგვალთავიანი ბიჭი თავის უმცროს მეგობარს?

— თავი დაანებე, გეყო-მეთქი, გესმის! — ვუთხარი და მუშტები შევკარი.

ყველაფერი ჩემი ბრალი იყო, ეს მე მომადგა ენაზე უწამაწური სიტყვა და არ მინდოდა, ჩემს ნათქვამს ახლა უარესი სახე მიეღო.

— რასაც მინდა, იმას დაუძახებ, — არ იშლიდა უფ-

როსი ბიჭი. ქლიავი, ქლიავი... ბევრი აღარ მიფიქრია, ავდექი და გავუქანე, მაგრამ სახეში არა, მხარში. იგი ხელებში მეცა, ჩვენ ერთმანეთს დავეჭიდეთ. ბლანშ ფულტონი რომ არა, კარგა მაგრა მივბეგავდი.

მოგვიანებით მე მოვძებნე ის გრძელთავა ბიჭი და ავუხსენი, რომ არ მინდოდა მისი წყენა. მგონი, დამიჯერა და გულს მომეშვა. ჯიბეში ერთი ხუთპენსიანი მეგლო, რისთვის ვინახავდი, თვითონაც არ ვიცოდი, ანდა ვინ იცის ქვეყნად, რისთვის ინახავს ფულს. ამოვიღე და გავუწოდე.

— გამომართვი. — ვუთხარი.

თვალის დახამხამებაც ვერ მოვასწარი, ისე უცებ დაავლო ფულს ხელი პატარა ბიჭმა. ამან კიდევ უფრო გამაოცა.

ღმერთო, ის ხომ ლატაკი იყო, ჩემზე ლატაკი. მშობლებთან ცხოვრობდა საყუთარ ტერაქვემ, მაგრამ ისინი ყველანი ლატაკები იყვნენ. მთლად ძონძებში იყო გახვეული, დაფლეთილი, ლანჩავარდნილი ფეხსაცმელი ეცვა. მშვიერიც იყო. დედ-მამა მას ყოფას ვერ ულამაზებდა და არა მგონია, რომ იმის თავისუფლება შენს, ჩემს, ან რომელიმე ჩვენგანის უპატრონოთა სახლში ცხოვრებაზე ტკბილი ყოფილიყო. ისიც თავისებურად ობოლს გავდა, ყველაზე საცოდავ და უსუსურ ობოლს. რა ხდება? ვეკითხები, როგორ ჩნდებიან ობლები?

ამის შემდეგ, რამდენიმე დღეში თავშესაფრიდან გავიპარე. მაგრამ იმავე დღეს უკან დავბრუნდი. მარგალიტის უღელტეხილზე წავედი. იქ ერთი კლდეში ამოჭრილი აუზი მეგულებოდა, მუხის ხეებითა და გვიმრებით დაჩრდილული. აუზში მშვიდად და-

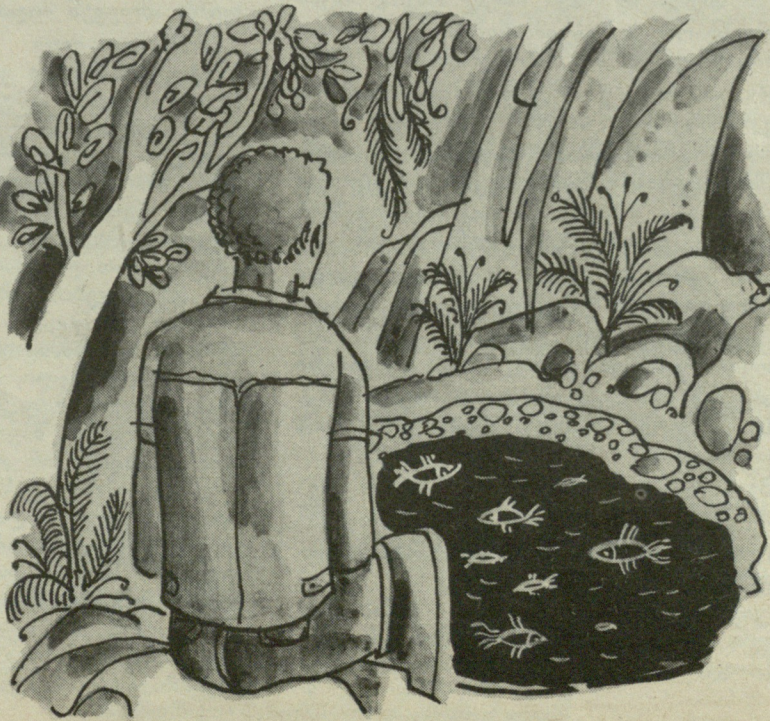
ცურავდნენ პატარა თევზები ამაზე უკეთეს ადგილს დასაფიქრებლად ვერსად იპოვნიდი. თევზები უმფოფეოდ დატურავდნენ წყლის სიმწვანედსა და ხეთა ანარეკლში. ისინიც ხომ ჩვენსავით მარტონი იყვნენ, მაგრამ ისე მორგებოდნენ იქაურობას, მე მშურდა მათი კეთილდღეობისა. ერთხანს ვუცქერდი, შემდეგ ხელი ჩავყავი წყალში. მათი შუქუბება არ მიფიქრია, მინდოდა მივსალმებოდი, მეგრძნობინებინა, რომ მიყვარს ისინი. თევზები ჯერ არ მაქცევდნენ ყურადღებას, შემდეგ, როცა ოდნავ მივუახლოვე ხელი, სინათლის სხივებით მიმოიფანტნენ. რატომ? — ვფიქრობდი და არ მომწონდა მათი უნდობლობა, მაგრამ ბოლოს მივხვდი: სხვაგვარად არც შეიძლებოდა მომხდარიყო. გადაწყვიტე, უკან დავბრუნებულიყავი თავშესაფარში და არავისთვის მეამბნა, რაც მოხდა.

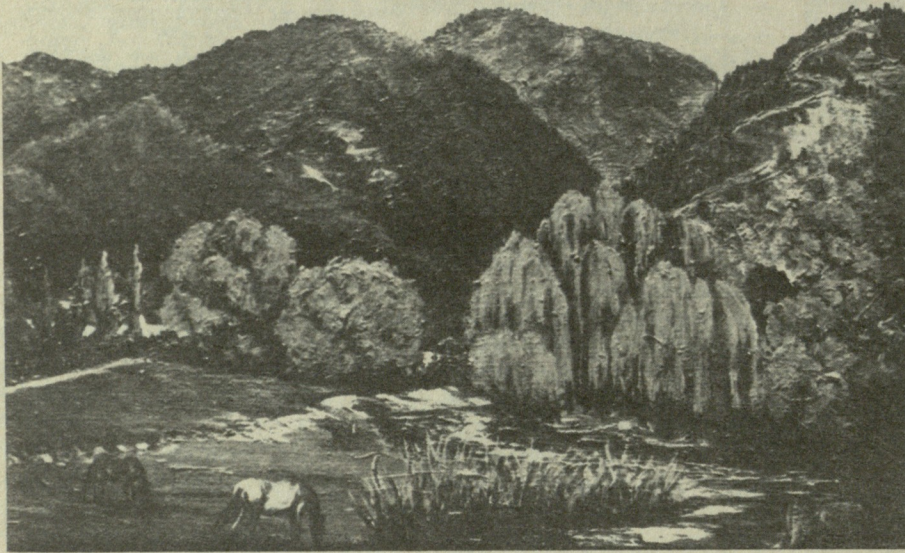
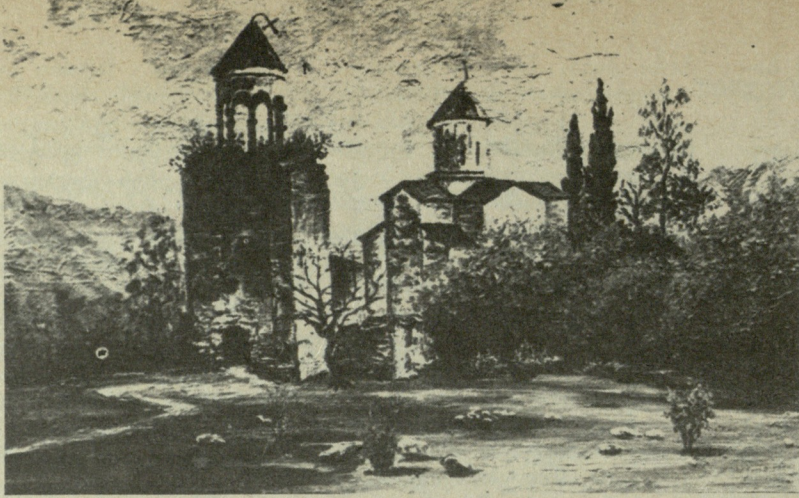
როდესაც მოვბრუნდი და ვაშმის წინ ხელის დასაბანად საპირფარეოში შემოვედი, შენ შემეკითხე:

— სად იყავი, მე მეგონა, გაიპარე.

— არა, მარგალიტის უღელტეხილზე ვიყავი, გაპარვა არც მიფიქრია.

ალბათ, სიმართლე უნდა მეტქვა მაშინ შენთვის, მაგრამ არ ვიცოდი როგორ. ყოველი ჩვენთაგანი დღედაღამ გაქცევაზე ბოდავდა, თითქოს იმისთვის ვიყავით მოვლენილები ამქვეყნად, რომ უპატრონოთა სახლიდან გაქცეულიყავით. ეს იყო ჩვენი უპირველესი მიზანი. მე ვიცოდი, რომ ვერაფრით ვერ ავიხსნიდი, რაც დამემართა, რომც მეცადა, არ დამიჯერებდი, ცრუობსო იფიქრებდი.

- ჭრუჭი.
- შემოდგომა.
- სოფელი უშგული.

ღამისათჳ ბატკანი, — თჳჳა პატარა უფლისწულა...

ვაჟა თჳჳდორაძე

ზაურ მჳჳვანაძე, მილიციის პოდპოლკოვნიკი, შინაგან საქმეთა წყალტუბოს საქალაქო განყოფილების უფროსია.

ორ დიდ საქმეს სწირავს მთელ თავის სიცოცხლეს; ორივე ადამიანების სიკეთისათვის ზრუნავს. აი, რას წერდა მისი ერთი წერილის შესახებ ლადო გუდიაშვილი: „ფერი—ფიქრთა სავანე“ მიძღვნილი დ. კაკაბაძის ცხოვრება-მოღვაწეობის შესახებ, ჭეშმარიტების ორიგინალური ბეჭდითაა აღბეჭდილი... მასში უთუოდ არის ჭეშმარიტების ყლორტები, სითამამე, გაბედულება, ურომლისოდაც, როგორც დიდი გოეთე იტყოდა, წარმოუდგენელია ნიჭი...“

ზაურ მჳჳვანაძეს ძალუძს, ბუნებაში იპოვოს უამრავი ფერი, მისი ტილოები მნახველს სწორედ ფერთა სიუხვით აოცებს. ეს ფერები რაღაც ჯადოთი ჩაწვნიან ერთმანეთს...

ჩვენს წინაა სვანეთის გულზვიადი მთები. ღრუბლებში აჭრილა უშგულის კუშტი მწვერვალები. აქვეა სვანური ცათამბეჭენებიც.

ფაქიზ, ნაზ განწყობილებას ქმნის იმერული დილა. აფეთქებული მარჯნისფერი განთიადი და დილის ციავი ბლუჯა-ბლუჯა

დაუბერტყავს ველ-მინდვრებზე. ღამენათევი ღრუბლები დაღლილი, ჩალურჯებული თვალებით იმზირებიან, სილუეტებად ქცეული იმერული ოდები ზღაპრულ ელფერს აძლევენ მიდამოს.

მომზიბვლელად არის შესრულებული „შატილი“. მაღალ კაბადონს დაჰკიდებია ხევსური კაცის სამფლობელო ციხე-ქალაქი. რამდენი რამ შეაძლებინა მხატვარს ადგილის სიყვარულმა, როგორი სიფაქიზით არის ნაჩუქურთმევი თითოეული ლოდი, ქვა, კენჭი. შტრიხი ზოგან გაბედულია, მოქნილი, ზოგან — თავშეკავებული, მკრთალი, ნარნარი, კოშკებს თეთრი ღრუბლების საბურველი ფარავს...

დიდი ემოციებით ტვირთავს მნახველს პეიზაჟი — „ზამთრის საღამო“. ოღნავ დასერილა ღრუბელი, საღადაც, მთებს იჭით, შუეს თავისებურად შეუღლებია დასალოიერი. აღმოსავლეთით შავი ღრუბელი ჩამოწოლილა. თოვლი არ არის თეთრი, არც მოლურჯო — რაღაც სხვა, ანდამატური ფერი გადაჰკრავს. ანლახან შეწყვეტილა თოვა, ჩაყუჩებულან სახურავები, ხეები, ბუდელები; ხბო და ღორი იმერულ ოჩხობოჩხო ჭიშკარს მისდგომია...

მხატვარი თავისუფლად აღიქვამს საგანთა როგორც გარეგნულ მშვენიერებას, ისე მათ შინაგან ბუნებასა და ერთიანობას.

აქედან გამომდინარე, მისი ყოველი პეიზაჟი თავისებურია და შესატყვის ემოციას აღძრავს. მაგალითად „სუფსა“ ზღვის, ცისა და მზის მოლივლივე ფერებშია გადაწყვეტილი, „ზამთარი“, ბუნებრივია, სიცივისა და ყინვის განცდას იწვევს, „შემოდგომა“ მშვიდ, იდუმალ, ნაღვლიან ტონებში აღიქმება.

მხატვრის პოეტური სულია ჩაქსოვილი ძველი ქუთაისის ამსახველ პეიზაჟებში: „ჯაჭვის ხიდიდან“ და „ჭომა“. მათში აკვარელის სიფრიფანა ფერები ჭრელი პელებივით დაჰფენია თეთრ ფონს.

ტილო ტილოს მოსდევს, სახლის კედლები საგამოფენო დარბაზს ჰგავს. ოთახში ყველგან აწყვია ფაქიზად შეკრული ნახატები. ხატვას მიაქვს მთელი მისი თავისუფალი დრო.

— ეს კიდევ მეხმარება სამსახურებრივ საქმეში, — გულახდილად გვითხრა ზაურმა. — ფსიქოლოგიური ძიება და მშვენიერების ჭკრეტა მეტად მახედებს ადამიანის სულში, უფრო მეტად მაყვარებს მას და ხანდახან, ბევრი ჩემი კოლეგა მოთმინებიდან რომ გამოვა დამნაშავეს სიჯიუტისაგან და, ძიების ძაფს გაწყვეტს, მე ამ დროს მუდამ ჩემი ხელოვნება მშველის. ბატკანი რომ დაუხატო აი იმისთანა გოგონებსა და ბიჭუნებს, — ბავშვის სურათისკენ მიგვიბოძითა და ეგზოტიკურის პატარა უფლისწული გაიხსენა, — წლებზე ფეხი უნდა დაიდგა, მთელი შენი ცხოვრება სინდისიერების სადარაჯოზე უნდა იდგე, თორემ სხვაგვარად არ გექნება ამის უფლება.

უყურებ ზაურ მჳჳვანაძეს, მილიციის პოდპოლკოვნიკის სამხრეები რომ ამშვენიებს, უსმენ მის საუბარს და ვიხარია, კანონის დამცველს მშვენიერებასთან, ხელოვნებასთან წილნაყარს რომ ხედავ.

ანს კრაუზი

(ბღრ)

კურტმა საწერი მაგიდის უჭრა წვალვებით გამოგლიჯა. ფულით სავსე პორტფელი სწორედ იქ აღმოჩნდა, ამოიღო და სავარძელზე დადო. ამ დროს კარი ნელ-ნელა გაიღო. კურტი ცივისისხლიანი ადამიანი იყო და სახიფათო მომენტებშიც ინარჩუნებდა სიმშვიდეს. იგი კარისკენ აუჩქარებლად შეტრიალდა. სახე თვალვებამდე ლურჯი ბაღდალით ჰქონდა ახვეული. ღია კართან ახალგაზრდა ქალი იდგა. „იგი ალბათ ახლავე აუვირღება და იძულებული გავხდები ბოლო მოვუღო, რომ ვილიდან თავი გავაღწიო“, — გაიფიქრა მძარცველმა.

ქალიშვილი არ აუვირღებულა.
— თქვენ, ალბათ, ექიმო ჰოსპერი ბრძანდებით? — იკითხა მან წყნარი მელოდური ხმით, ფრთხილად გადადგმული ნაბიჯებით მიუახლოვდა კურტს და ათრთოლებული ხელი გაუწოდა. — ო, როგორ მიხარია, რომ მაინც მობრძანდით! — ქალიშვილის ნაწი ხელი ჰაერში უმწეოდ ირწეოდა. „ღმერთო ჩემო, ბრმა ყოფილა!“ — გაიფიქრა კურტმა.

მძარცველმა ქალს ხელი მოჰკიდა და ჩახედა დიდრონ ცისფერ თვალვებში, რომლებიც გაურკვეველი მიმართულებით იშვრებოდნენ.

— დაბრძანდით, ბატონო ექიმო, — თქვა ქალიშვილმა, შერე ხელის ცეცებით მიაგნო სავარძელს, რომელზეც ფულით სავსე პორტფელი იდო

და ჩამოჭდა, — ვერც კი წარმოიდგენთ, რარიგ აღფრთოვანებული ვარ თქვენი მობრძანებით... სიგარეტს ხომ არ ინებებთ? — ქალიშვილმა ხელის ცეცებით საწერ მაგიდაზე სიგარეტის კოლოფი მოძებნა და სტუმარს გაუწოდა.

„ეტყობა, ამ უსინათლოს გარდა შინ სხვა არავინ არის“, — გაიფიქრა კურტმა, დივანზე დაჯდა, სახიდან ბაღდადი მოიხსნა და სიგარეტი ხარბად მოქაჩა.

— ბატონო ექიმო, ხომ აუცილებლად გამკურნავთ? — ქალიშვილს სახეზე ნდობით სავსე, სათნო ღიმილი დასთამაშებდა, — ოპერაციას გამოიკეთებთ და ისევ ყველაფერს დავინახავ, არა?

კურტი პასუხად შიგადაშიგ რაღაცას ლუღლუღებდა, ეშინოდა, გაუფრთხილებლობით თავი არ გაეცა.

„უკვე დროა, აქედან ავიბარგო“, — გაიფიქრა მძარცველმა და სიგარეტი საფერფლეში ჩასრისა.

— გესმით, ნაბიჯების ხმა... — თქვა უეცრად ქალიშვილმა, — ეს, ალბათ, მამა იქნება...

კურტი წამოხტა, რამდენიმე საბოდიშო სიტყვა ჩაიბურღლუნა, გასასვლელისაკენ გაეშურა, კიბე კისრისტეხით ჩაირბინა და ქუჩაში მშვიდობიანად გავიდა...

ნახევარი საათის შემდეგ, როდესაც კურტი გარეუბნის სადგურის ბაქანზე მატარებელს უცდიდა, თავს ორი კაცი დაადგა.

— გამომყევით, — უთხრა ერთმა და სისხლის სამართლის სამძებრო პოლიციის მოწმობა უჩვენა. კურტს პოლიციის სამორიგეოში აუხსნეს, რომ იგი ძარცვის მცდელობისათვის დააკავეს.

— ამჯერად ძალიან არ გავგვირვებია თქვენი მხილება, — ირონიულად გაიღიმა ინსპექტორმა — ახალგაზრდა ქალმა, რომელთანაც საამურად ბაასობდით, გაუჩინარდით თუ არა, მაშინვე ტელეფონით დაგვირეკა, თქვენი პერსონა და ჩაცმულობა ზუსტად აგვიწერა, ნიკაპზე აი ეს ნაიარევიც კი არ გამორჩენია.

„შეუძლებელია! — შეჰყვირა კურტმა, — ის ხომ უსინათლოა!“

— უსინათლო? — კვლავ ირონიულად გაიღიმა ინსპექტორმა, — იგი მსახიობია და თავისი დიდი ტალანტის მხოლოდ პატარა ნიმუში წარმოგიღვინათ.

კურტი, როგორც ვთქვით, ცივისისხლიანი ადამიანი გახლდათ და უსინათლო სიტუაციებშიც სიმშვიდეს ინარჩუნებდა. მან პოლიციის მსახურს ცივი მწერა სტუორცნა, გაიღიმა და კბილებში ისევ ცივად გამოსცრა:

— გეთანხმებით, იგი მართლაც ბრწყინვალე მსახიობია!

გერმანულიდან თარგმანა
შოთა ამირანაშვილიმ.

იუპორი

ცხენი, რომელიც იცინის

● ბონდო ფულის წამოსაღებად ისევ ჩავიდა ქალაქიდან სოფელში.

შეალო ჭიშკარი, შეაბოტა ეზოში და ნალიასთან მიბმული ცხენი დაინახა.

ცხენმა გაუღიმა.

ეს არ იყო მოჩვენება! შეცბუნებულმა ბონდომ გაიხედ-გამოიხედა და ისევ ცხენს შეხედა.

ცხენმა ისევ გაუღიმა.

— ვინ არის ეს?! — იყვირა ბონდომ.

— წაბლა! — ოდიდან გამოვარდნილი მამა (ბონდოს დედა არ ჰყავდა) შვილს გადაეხვია და მორიდებით ამცნო, — გასაყიდი წაბლა.

— რატომ ყიდი?

— „უიგული“ რო დაამტვრიე, აბა რით გინდა შეარემონტო მანქანა?!

ბონდო ცხენს შესცქეროდა.

ცხენი იღიმებოდა.

— რატომ მეკრიჭება ეს ცხენი, თუ იცი?

— უცხო ჰგონიხარ და იმითმ.

— უცხო?

— კი. იმდენი ვაწოწილე ბაზარში, უცხო მყიდველებმა იმდენჯერ აუწიეს ჩიჩვირი, იმდენჯერ გოულეს პირი, იმდენჯერ დოუთავლეს კბილები, რო შეეჩვია.

— შეეჩვია?

— კი. ეს საცოდავი ახლა უცხო კაცს რო დინახავს, მუშტარი ჰგონია. ა, გახედე, თვითონვე იღებს თავს, თვითონვე აღებს პირს, თვითონვე აჩენს კბილებს...

ბონდომ ცხენს გახედა.

წაბლა ტიროდა.

საიდუმლო დოკუმენტი

● ახალმა მდივანმა უფროსს ხელის მოსაწერად მაგიდაზე რაღაც დოკუმენტი დაუდო.

უფროსი სახტად დარჩა.

აიღო დოკუმენტი. ატრიალა, ხან სათვალის ზემოდან ახედა, ხან სათვალის ქვემოლად დახედა. უცქირა. იკითხა. ვერ ამოიკითხა და იყვირა:

— ვერაფერი ვერ გავიგე!

— არც არის საჭირო, რომ გავიგოთ.

— რატომ? — უფროსი ცახცახებდა.

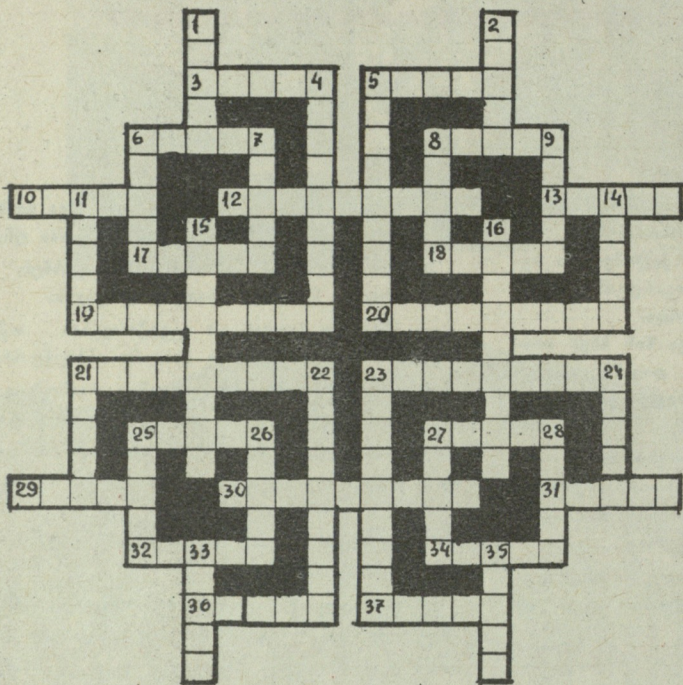
— აი ამიტომ, — მდივანმა ცისფრად შეღებოლი ქუთუთოები შეათამაშა და თლილი თითი ქალაღდს დაადო.

დოკუმენტის არშიაზე გარკვევით ეწერა:

„სრულიად საიდუმლოდ“.

კაპო შარავანიანი

კროსვორდი

შვეულად: 1. გარეული ფრინველი; 2. ხშირი წიწვოვანი ტყე; 4. „ვეფხისტყაოსნის“ პერსონაჟი; 5. საცხოვრებელი მასივი თბილისში; 6. ევროპის ერთ-ერთი ქალაქი; 7. კონუსის მოყვანილობის ქერის კარავი; 8. პერიოდულ გამოცემათა ერთობლიობა; 9. ხემცენარე; 11. ურმის მსგავსი მომცრო საზღვარი; 14. მკვრივი მასა, რომელიც წარმოქმნილია ჰაობის მცენარეების ლპობის შედეგად; 15. ევროპის სახელმწიფო; 16. საკვები ცხიმოვანი; 21. მდინარე აზიაში; 22. წყალსაცავი, სადაც აშენებენ თევზებს; 23. გრძელი ჭოკი, რომლითაც თოვზე იცავენ წონასწორობას; 24. ავტონომიური საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკა საქართველოში; 25. რისაზე შეთხზვა ვისიმე მოტყუების, თავის განდიდების მიზნით; 26. შავი ზღვისპირა კურორტი; 27. წელიწადის თვე; 28. ბერძნული ანბანის ბოლო ასო; 33. ბალჩეული კულტურა; 35. მომზადების დონე, კვალიფიკაცია.

თარგმანად: 3. დასაკეცი, გადასატანი ტიხრი; 5. მრავალწლიანი ყვავილოვანი ბუჩქი; 6. ჯილდო შეჭიბრებაში გამარჯვებისათვის; 8. ზღვის, მდინარის, ტბის გაშლილი ნაპირი; 10. ხანმოკლე შესვენება მეტყველების დროს; 12. მომინული სათავსი, სადაც აშენებენ თბილი ქვეყნების მცენარეებს; 18. დეკორატიული მცენარე; 17. სამშენებლო მასალა; 18. ოცი კაპი; 19. საკუთარი ხელით წარწერა წიგნზე, ხურათზე; 20. ძნელად გასარჩევი, გაუგებარი ნიშანი, ასო, ნაწერი; 21. დედამიწის ზედაპირის შემსწავლელი მეცნიერება; 23. საბჭოთა კავშირის ერთ-ერთი მოკავშირე რესპუბლიკა; 25. მინის ჭურჭელი; 27. ტროიკული მცენარე; 29. მინერალური წყალი; 30. ქალაქი იტალიაში; 31. თეთრი მკვრივი ნივთიერება, რომლითაც დაფარულია კბილი; 32. ერთწლიანი მცენარე; 34. ვულკანური კუნძული სამხრეთ იტალიაში; 36. სოფელი ზესტაფონის რაიონში; 37. უმცროსი მატროსი.

შეადგინა ალექსანდრე გორბიშვილმა.

ბაძრება სამყარო?

შედეგმა ასტროფიზიკოსმა ბენ ვიკმანმა საყურადღებო ბიოთემა წამოაყენა. მისი თეორიის თანახმად, იმის გამო, რომ ყოველ ვარსკვლავს აქვს გამოსხივების უნარი, შათი მასა თანდათან მცირდება. ამის შედეგად — მცირდება გრავიტაციის ძალა. მიუხედავად იმისა, რომ ეს პროცესი ძალიან ნელა მიმდინარეობს (ვიკმანის გამოთვლით ჩვენი მზე „დაიღვევა“ დაახლოებით ათი ტრილიონი წლის მერე), საშუაროს ევოლუციის თეორიისათვის ამას შეიძლება პრინციპული მნიშვნელობა ჰქონდეს, ცხადია, იმ შემთხვევაში, თუკი ბიოთემა დადასტურდება.

მინერალური გამბა

პოლონელმა გეოლოგებმა თავიანთი ქვეყნის სამხრეთ-აღმოსავლეთით მიაგნეს ვულკანის უზარმაზარ კრატერს და გამოიყვებულა ლავის დიდრონ ველებს. ვულკანის ბოლო ამოფრქვევა აქ მილიარდზე მეტი წლის წინ მოხდა და კრატერი თანდათან მიწის ფენებმა დაფარეს.

სპეციალისტები ფიქრობენ, რომ ევროპის ეს ნაწილი იმ ძველ ეპოქაში ვულკანური ამოფრქვევების აქტიურ ზონად ითვლებოდა. ცეცხლის მფრქვეველი მთები ბლომად იყო. ამჟამად არსებულ აღმოსავლეთ კარპატის ვულკანების ჯაჭვი გრძელდებოდა დასავლეთით ჩეხოსლოვაკიისა და სამხრეთით რუმინეთისაკენ.

ძველი ვულკანი თავისთავად არ აღმოჩნდა, გეოლოგებმა მას ზუსტი რუკით მიაგნეს, რომელიც შედგენილი იყო მეცნიერულ მონაცემთა საფუძველზე.

ამ ძიებას პრაქტიკული მნიშვნელობა ჰქონდა — ძველი გამოიყვებულა ლავა ხომ მჭირფახი ნედლეულია მინერალური ბაზისის საწარმოებლად.

„დროშა“ № 8-ში გამომკვეთადული კროსვორდების პასუხები

თარგმანად: 3. გიგი; 4. ლავა; 7. იურტი; 8. ატომი; 9. ადაჯო; 18 რაფი; 15. ანალიზი; 16. ბორი; 17. კანონი; 18. ამიაკი; 22. დოკი; 23. „არარატი“; 25. ეკიუ; 27. იმამი; 28. იახტა; 29. გურია; 31. აკრი; 32. ტიტა.

შვეულად: 1. აგნი; 2. ბარი; 3. გვიში; 5. ანოდი; 6. არეალი; 8. აზია; 10. ორბი; 11. ანანური; 12. აზიმუტი; 14. ირანი; 16. ბუკლე; 19. დოგი; 20. არხარი; 21. ლიგა; 25. ომეგა; 26. ნარტა; 30. არია.

თარგმანად: 5. სემინარი; 6. კოლონტაი; 8. ეკოგეზი; 9. სედოვი; 10. არმადა; 14. ლიბკნესტი; 16. ბროლი; 17. იმამი; 20. სორდი; 21. ისარი; 22. ბალისტიკა; 25. გერცენი; 26. პავლოვი; 27. ატამანი; 30. იედლიჩკა; 31. სტალიონი.

შვეულად: 1. ტიტოვი; 2. არაკი; 3. კოვზი; 4. ანკერი; 5. სუვენირი; 7. იპოდრომი; 11. პიტოგრაფია; 12. სტერეოსკოპი; 18. ფლორიდა; 15. იმპულსი; 18. კონცერტი; 19. არმავირი; 23. დეტალი; 24. „ივერია“; 28. ტუკი; 29. ნოტა.

ბარეპანის პირველ გვერდზე: მშობლიურ სკოლაში, ფოტო თარხან არჩვაძისა. ბარეპანის მეორე გვერდზე: ფოტოგეტიუდები ვალერი სოკოლოვის და ანატოლი რუხაძისა.

გაღვიძა წარმოებას 23. VIII. 84. ხელმოწერილია დასახელებად 17. IX. 84. უფ. 08229. ქალაქის ზომა 70x1681/8. იბეჭდება: გარეკანი და ჩანართი — მაღალი ბეჭდვით, ტექსტი — ოფსეტური წესით. ფიზიკური ფურცელი 3, პირობითი ნახედი ფურცელი 4,2 სააღრიცხვო-სავა-2ომცემლო თაბახი 5,09. ტირაჟი 48.000. შეკვ. 1901. ფახი 35 კაპ. 880096, თბილისი, ლენინის ქ. № 14, საქართველოს კ. ც. კ-ის გამომცემლობის სტამბა.

Ежемесячный общественно-политический и литературно-художественный журнал «Дроша» («Знамя»), (на грузинском языке). 380096, Тбилиси, ул. Ленина, 14. Типография издательства ЦК КП Грузии. Адрес редакции: 380008, Тбилиси, 8. по. Руставели, 42.

რედაქციის მისამართი: 380008, თბილისი 8, რუსთაველის პრ. 42. ტელეფონები: მთავარი რედაქტორის — 99-54-66, მთ. რედაქტორის მოადგილის — 99-82-69, პ/მგ. მდივნის — 99-01-39, განყოფილებათა გამგეების — 98-28-42, რედაქციის სამდივნოსი — 99-54-66. რედაქციაში შემოსული მასალა ავტორს არ უბრუნდება.

КОНТРОЛЬНЫЕ
ЭКЗЕМПЛЯРЫ

საქართველო
საბჭოთა კავშირი
საქართველო
საბჭოთა კავშირი

ძველი თბილისის ერთი კუთხე.

8 123 / 177

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

5

